Տարեկան գինը 10 ռուբլի. կէս տարվանը և 7 ամսվանը 6 ռուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԵՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція „Мшакъ" Сергіевская ул., № 5.
Tiflis, Rédaction „Mschak"
Խմբագրատան տելէֆօն № 2—58.

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզվով
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10—20 կոպ.
Տպարանի տելէֆօն № 67.

ՊԱՊԻՐՈՍՆԵՐ ԳԱԼԼԻԱ „ԿՈՄԷՏԱ" ԸՆԿ. — ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ։
5 հատը—15 կոպ. 10 հատը—6 կոպ. (ե. ու.) 986. 0—16

ՆԵՐՍԻՍԵԱՆ ՀԱՅՈՑ ՀՈԳԵՒՈՐ ԴՊՐՈՑԻ ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆԸ սգանով յայտնում է ի գիտութիւն, որ փետրվարի 14-ին, առաւօտեան ժամը 11-ին, Վանքի մայր եկեղեցում պատարագից յետոյ, կատարվելու է գլրոցիս հիմնադիր երջանկայիշատակ

ՆԵՐՍԷՍ Ե ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏԸ։
(հ.) 118. 2—2

ԱՐՏԻՍՏԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԹԱՏՐՈՆ
ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, ՓԵՏՐՎԱՐԻ 14-ԻՆ
ՀԱՅՈՑ ԴՐԱՄԱՏԻԿԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԽՈՒՄԲԸ
Վերջին անգամ այս սեզօնում կը ներկայացնէ Լ. ՇԱՆԹԻ նոր պիէսը
ՀԻՆ ԱՍՏՈՒԱԾՆԵՐ
Դրամա 4 արար. և 12 պատկերով։
Մասնակցում է ամբողջ խումբը։
Սկիզբը երեկոյեան ժամը 8-ին։
Ներկայացման օրը, երեկոյեան ժամը 7 ից կը վաճառվեն աշակերտական տոմսակներ 50-ական կոպէկով։
ԱԶԴ.—Երկուշաբթի, փետրվարի 18-ին պատւոյ երեկոյթ խմբի ռեժիսոր Ա. ԱՐՄԷՆԵԱՆԻ կը ներկայացվի նոր պիէս «ՍԱՏԱՆԻ ՃՈՒՏ» կոմ. 3 արարուածով։
II ինքնուրոյն նոր պիէս «ՇԱԼԵԱՊԻՆ», 1 արարուածով։
124. 2—2

Ուրբաթ, փետրվարի 15-ին — ԱՐՔՈՒՆԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆՈՒՄ
Ի նպաստ ՀԱՅՈՑ ԱԶԳԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՎԻ
ՏՕՍԿԱ
օպերան, մասնակցութեամբ ԱԼԷՇԿՕՅԻ, ԼԱԶԱՐԷՎԻ և ՎՐՕՆՍԿԻԻ։
ՎԵՐՋՈՒՄ ՏԵՂԻ ԿՈՒՆԵՆԱՅ ԲԱԼԷՏ
Տոմսակները վաղօրօք կարելի է ստանալ Ծատուրեանի լամպային դէպօյում (Իվերսկայա 3)։
(ու.) առ. 115. 2—2

ՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ
Կ. Հ. Բ. Ընկ. դահլիճում, փետրվարի 14-ին, հինգշաբթի երեկոյեան կը բանախօսէ Մ. ՎԱԼԱԴԵԱՆԸ
Յովհ. Յովհաննիսեանը եւ իր բանաստեղծութիւնները
ԿԸ ԼԻՆԵՆ ՎԻՃԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։
Դահլիճը կը բացվի երեկոյեան ժամը 7-ից։ Բանախօսութիւնը ժամը 8-ից։
Մուտքը անդամների համար ձրիականից և ուսուցիչների համար 25 կ., միւսների համար 40 կ.
առ. (հ.) 122. 2—2

ԾԽԱԽՈՏ — Փորձեցէք ծխել „ԱՆԻ" — ԾԽԱԽՈՏ
15 հատը 6 կոպէկ։ — 25 հատը 10 կոպէկ։
Անիի միջնաբերդի ընդհանուր տեսքը։

ծխախոտագործարան „ՄԻՐ" — ծխախոտագործարան „ՄԻՐ"
Պահանջեցէք անպայման ԱՄԵՆ ՏԵՂ։
(կ. չ. ու.) առ. 936. 50—27

ԴՐԱՄ. ԽՄԲԻ ՎԵՐՋԻՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ
ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՏՈՒՆ
ԶՈՒԲԱԼՕՎԻ ԱՆՈՒԱՆ
Ժողովրդ. ներկայացումներ կազմակերպող
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍԵԿՑԻԱ
Ուրբաթ, փետրվարի 15-ին
ՀԱՅՈՑ ԴՐԱՄԱՏԻԿԱԿԱՆ ԸՆԿ. ԽՈՒՄԲԸ
Կը ներկայացնէ վերջին անգամ այս սեզօնում ԱԼ. ՏՕԼՍՏՕՅԻ յայտնի պիէս
ԻՕԱՆՆ ԱՀԵՂԻ ՄԱՀԸ
Ողբերգ. 5 արար. և 6 պատկ. Թարգմ. Տ. Յովհաննիսեանի (Ժիւրիի մրց. արժանացած)
Մասնակցում են՝ տ. տ. Արմէնեան, Զաբէլ, Մայսուրեան, Յասմիկ, պ. պ. Աբէլեան, Ալիխանեան, Բերոյեան, Լաքս, Ղազարեան, Մամիկոնեան, Մանուէլեան, Յարութիւնեան, Վրոյր, Տէր-Առաքելեան և ուրիշներ։
Սկիզբն է երեկոյեան ժամը 8-ին։
Ռէժիսոր՝ Ա. Արմէնեան
Հերթ. կարգադրիչներ՝ պ. պ. Գալստեան և Երիցեան
127. 1—1

ԲԵՐԼԻՆԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ
ԲԺՇԿԱՊԵՏ
Գ. Գ. ՄԵՀՐԱԲԵԱՆՑ
Ներքին հիւանդութիւններ՝ առանձնապէս կրծքի, ԹՈՔԱԽՏԻ և սրտի։
Բժշկութիւն նաև ՏՈՒԲԵՐԿՈՒԼԻՆՆԵՐՈՎ, ՌԱԴԻՈ պրեպարատներով և վիրաբուժական միջոցով՝ ՊՆԷՎՄՕԹՕՐԱԿՍՈՎ։
Ընդունելութիւնը ամեն օր, առաւօտեան ժամը 9—1-ը և երեկոյեան ժամը 5—8-ը։
Չքաւորներին առ. ժամը 9—10-ը ձրիաբար։
Սօլօլակ, Բէհբութեան փող. № 23 (անկիւն Գանովսկայա)։ Հեռախօս 7—92.
(ա.օ.) առ. 92. 100—9

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ
Ա. Գ. ԿԷՕՆՃԵԱՆ
Ընդունում է ատամի և բերանի հիւանդութիւն ունեցողներին. պլոմբ, արհեստական ատամներ, ատամի հեռացում, (առանց ցաւի)։
Ընդունելութիւն 9—2-ը առաւ., 4—7-ը երեկ.
Անկիւն Արսս-Արաքսկայա հրապարակի և Լերմօնտօվսկայա փողոցի, № 1.
(ե.հ.կ.) առ. 849. 0—13

ԿՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ԵՒ ՎԻՐԱԲՈՒԺԱԿԱՆ
ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
Ռտիշչէվսկայա 13, տէլէֆօն 4—21.
Ընդունելութիւն թէ կանացի և թէ ներքին, նոյնպէս և վիրաբուժութեան կարիք ունեցող մնայուն (стаціонаръ) հիւանդների (բացի վարակիչ և հոգեկան հիւանդութիւններից), վաղօրօք գրվելու պայմանով։
Ընդունելութիւն կանացի, ներքին և մանկական հիւանդութիւն ունեցող երթևեկ հիւանդների, ամեն օր՝ ցեր. ժամը 11-ից մինչև 12-ը։
Ընդունելութիւն պրոֆ. Մ. Ս. Սուբբոտինի կողմից վիրաբուժ. կարիք ունեցող հիւանդների, վաղօրօք գրվելու պայմանով, երկուշաբթի և հինգշաբթի օրերը ցեր. ժամը 1—2-ը։
Հիւանդանոցի բժիշկները
Ա. Ա. Յարութիւնեան, Ն. Ն. Վեսելօվզօրօվ, Վ. Ա. Ջակրժէվսկի, Ի. Գ. Կալամկարեան, Ա. Ա. Նովիցկիյ, Գ. Ն. Տէր-Ներսէսեան, Ն. Զ. Ռամիկեան, Ա. Ր. Փիշէր, Ս. Պ. Շահպարոնեանց։ Կօնսուլտանտ՝ պրոֆեսօր Մ. Ս. Սուբբոտին։
(հ.կ.) առ. 779. 100—31

ԲԺԻՇԿ
Ե. Ի. ՄԻՆԱՍԵԱՆՑ
Ներքին, երեխայոց և ստամոքսա-աղիքային հիւանդութիւններ։
Պրոֆ. Mathieu-ի մասնագիտական կլինիկայից—Պարիզից
Ընդունելութիւնը (առաւ. ժ. 9—11-ը։ (երեկ. ժ. 5—7-ը։
Միխայլօվսկի պր. 86, տէլէֆ. № 576.
(ե.հ.կ.) առ. 179. 100—92

ԲԺԻՇԿ
ՇՈՒՇԱՆԻԿ ՆԱԲԱԹԵԱՆ
Ընդունում է հիւանդներ կանանց և մանկաբարձութեան վերաբերեալ ամեն օր, բացի կիրակի օրերից, երեկ. ժամը 5—6-ը։
Հասցէն՝ Ռտիշչէվսկայա № 1.
առ. (կ. ե. հ.) 4. 100—10

ԲԺԻՇԿ
Յ. Մելիք-Նուբարեան
ներքին և երեխաների հիւանդութիւնների, առանձնապէս թոքերի։
Թոքախտի բժշկութիւնը տուբերկուլիններով և պնևմատօրակսով։
Ընդունելութիւնը ՆՈՐ ԲՆԱԿԱՐԱՆՈՒՄ
Ամեն օր (առաւօտեան 12—1 ժ. (երեկոյեան 5—7 ժ.
Սօլօլակ, Ռտիշչեվսկայա 10 (Լերմօնտօվսկ. դեղատան դիմացը)։
(ե. հ. կ.) առ. 746. 100—56

ՔՒՒՐԴԵՐԸ ԵՒ ՀԱՅԵՐԸ

I

Ամեն անգամ, երբ հրապարակի վրա է դրվել հայկական հարցը, այսինքն Թիւրքաց Հայաստանում կամ Թիւրքիայի հայաբնակ նահանգներում բարեկարգութիւններ մտցնելու հարցը, ամեն անգամ, երբ այս կամ այն եւրոպական պետութիւնը կամեցել է արծարծել այդ հարցը, թէ թիւրքական իշխանութիւնը, թէ թիւրքասէր դիպլօմատները, իբրև հակակշիռ, առաջ են քշել քիւրդերին և Հայաստան բառին հակադրել են Քիւրդստան բառը։

Առաջին դիպլօմատը, որ պաշտօնապէս արծարծեց Քիւրդստանի հարցը, իբրև հակակշիռ Հայաստանի, եղաւ անգլիացի գնդապետ-հիւպատոս Տրօտտէրը, իբրև աշակերտ թիւրքասէր Բիկոնսֆիլդի։ Այդ օրից ամեն անգամ, երբ խօսք է լինում հայոց մասին, թիւրքասէրները և թիւրք քաղաքագէտները առաջ են գալիս «քիւրդ ժողովուրդ» և «Քիւրդստան» նշանաբանով։

— Չը կայ Հայաստան,—ասում են նրանք,—այլ կայ Քիւրդստան։ Այն երկիրը, որ դուք անուանում էք իբրև հայաբնակ, նա քիւրդաբնակ է. ազգաբնակութեան մեծամասնութիւնը քիւրդ է։

Թիւրքական սահմանադրութեան հրատարակումից յետոյ, երիտասարդ-թիւրքերը իբրև չքմեղանք առաջ էին բերում այն հանգամանքը, թէ ռէֆորմներ մտցնելը կը գրգռէ քիւրդերին հայերի դէմ և առաջ կը բերի կոտորած։

Վերջերս, երբ հայկական հարցը նորից յուզվեց, երբ թէ հայերը և թէ Եւրոպայի հասարակական կարծիքը սախպողաբար պահանջեցին լուծել հայկական հարցը, երբ նոյնիսկ լուսամիտ թիւրքասէրներ խորհուրդ տուին Թիւրքաց կառավարութեան Փոքր-Ասիան չը կորցնելու համար շտապել իրագործել ռէֆորմները, «երիտասարդ-թիւրք» գործիչները հանդէս եկան նոր առարկութիւններով։ «Քիւրդերը—աղաղակում են նրանք,—նոյնպիսի կուլտուրական տարր են, ինչպէս հայերը, և քաղաքակրթութեան շաւղին մէջ բնաւ յետ չեն մնացել հայերից. նրանք ունեցել են գիտնականներ, գրագէտներ, պատմաբաններ, քերթողներ»։

Ընդունենք առ այժմ մի րոպէ, թէ քիւրդերը կուլտուրական տարր են, թէ նրանք ունեցել են և ունեն գիտնականներ, քերթողներ, պատմաբաններ—այս առարկութիւնների անհիմնաւորութիւնը մենք յետոյ ցոյց կը տանք.—ընդունենք նոյնիսկ, որ քիւրդերը թւով աւելի շատ են, քան հայերը։ Բայց եթէ այդպէս իսկ լինի, մի՞թէ դա ապացոյց է, թէ ռէֆորմներ չը պէտք է մտցվեն հայաբնակ նահանգներում, թէ քիւրդերը պէտք է գրգռվեն, կատաղեն, երբ ռէֆորմները մտցվեն։ Ընդհակառակը, այդ յատկութիւնները, որոնցով կամենում են օժտել քիւրդերին, աւելի զօրեղ խրթան պէտք է լինէին ռէֆորմները մտցնելու։

Եւ, արդարև, ի՞նչ են պահանջում հայերը։ Նրանք ոչ չեն պահանջում ստեղծել, վերակենդանացնել պատմական Հայաստանը. նրանք ոչ չեն պահանջում կազմել հայկական անկախ երկիր, անջատել հայաբնակ նահանգները օսմանեան քաղաքական միութիւնից. Ոչ, նրանք պահանջում են պարզապէս կարգ և կանոն, բարեկարգութիւն մտցնել այն նահանգներում, որտեղ բնակվում են և իրանք, և քիւրդերը, և այլ ցեղեր, մտցնել այնպիսի ռէժիմ, այնպիսի օրէնքներ, որոնց հովանոյն ներքոյ նրանք կարողանան ազատ ապրել և վայելել կեանքի, գոյքի, պատուի ապահովութիւն և ազատաբար զարգանալ կուլտուրապէս։

Եթէ հայաբնակ նահանգներում մտցվի այդպիսի ռէժիմ, իսկ այդպիսի ռէժիմ հնարաւոր է միայն եւրոպական կօնտրօլի և հսկողութեան ներքոյ, դրանից կօգտվեն ոչ միայն հայերը, այլև քիւրդերը, թիւրքերը։ Եւ այդ հանգամանքը փոխանակ ուրախացնելու, բնաւ չը պէտք է գրգռէ քիւրդերին, եթէ միայն նրանց նպատակն է նոյնպէս զարգանալ կուլտուրապէս, իբրև կուլտուրական տարր և ոչ շարունակել իրանց աւազակութիւնները, կեղեքումները։ Այո, քիւրդերը, եթէ միայն նրանք կուլտուրական հակումներով օժտված տարր են, պէտք է գրկաբաց ընդունեն այդպիսի ռէժիմ. պէտք է չը ցանկան, որ իրանց բէկերը, աղաները հանդիսանան երկրի տէրը, ինքնակամ և բռնապետօրէն կառավարեն, կեղեքեն, հարստահարեն ժողովուրդը՝ թէ հայ, թէ քիւրդ։

Բայց եթէ ռէֆորմները, օրէնքների հաւասարութիւնը, կեանքի, գոյքի և պատուի ապահովութիւնը, կուլտուրական ազատ զարգացման երաշխիքը կարող են գրգռել քիւրդերին, պարզ է, որ նրանք, որքան էլ հռչակված իբրև կուլտուրական տարր, չեն կամենում բնաւ հրաժարվել իրանց առանձնաշնորհեալ, արտօնեալ վիճակից և կամենում են առաջվայ նման քանդել, աւերել երկիրը, արգելք հանդիսանալ որևէ առաջադիմութեան և մշակման, թողնել երկիրը իր նախկին վայրենի, անապահով դրութեան մէջ։

Այժմ բնաւ խնդիր չը կայ ստեղծելու Հայաստան թէ Քիւրդստան. այժմ բնաւ խնդիր չը կայ բաժանել, անջատել քաղաքականօրէն Թիւրքաց Հայաստանը պետութիւնից. այժմ խնդիր կայ միայն բարեկարգութիւն մտցնել երկրի մէջ, և ոչ մի տարր, ոչ մի ցեղ կամ ազգութիւն, եթէ միայն նա կուլտուրական տարր է, չը պէտք է դէմ լինէ այդ ծրագրին, այլապէս նա ունեցած կուլտուրայի ընդունակ տարր չէ, այլ մի վայրենի և անգործ, անօգտակար տարր, որից ոչ պետութիւնը, ոչ մարդկութիւնը ոչ մի օգուտ ունենալ չեն կարող։

Իսկ յաջորդ անգամ մենք ցոյց կը տանք, թէ որքան հիմնաւոր է ձգտումը՝ ցոյց տալ քիւրդերին իբրև կուլտուրական տարր։

Հ. Առաքելեան

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)
12 փետրվարի

Պարիզ.—Պուանկարէն ընդունեց հանդիսաւոր ունկնդրութեան դեսպան Իզվօլսկիին և արտաքին գործերի մինիստրութեան դիւանապետ բարօն Շիլլինգին։ Յանձնելով Անդրէյ Նախակոչի շքանշանը՝ դեսպանն ասաց. «Կայսրը յանձնարարել է ինձ յանձնել ձեզ այս շքադրամի նշանները և Նորին Մեծութեան նամակը։ Շնորհելով ձեզ պետութեան ամենաառաջին շքանշանը, Կայսրը ցանկացել է ձեր՝ հանրապետութեան առաջին պաշտօնը ստանձնելուց անմիջապէս յետոյ վերստին վկայել իր կապը Ֆրանսիայի հետ և բարեկամութեան ու յարգանքի անձնական զգացմունքները դէպի ձեզ։ [illegible] պատիւ ունեմ հաղորդելու, հանդիսանալով [illegible] այդ զգացմունքների արտայայտողը ձեր առաջ, որոնց նոր արտայայտութիւնը անպայման կը հանդիսանայ գրաւական Ֆրանսիային և Ռուսաստանին միացնող բարեկամութեան ու դաշնակցութեան»։

Պրեզիդէնտը պատասխանեց. «Բարեկամութեան վկայութիւնը, որ տալիս է ինձ Ռուսական Կայսրը, ինձ չափազանց յուզում է։ Ես նրանում տեսնում եմ նոր ապացոյց այն անդաւաճան զգացմունքների, որ տածում է առ Ֆրանսիան ձեր Օգոստափառ Միապետը, և որոնց մասին պերճախօս վկայում է Նորին Մեծութեան սեփական ձեռքով գրված նամակը։ Ինձ հաճելի է, որ Նորին Մեծութիւնը ողորմածօրէն ինձ մօտ առաքեց բարօն Շիլլինգին, որին ես գոհունակութիւն ունեցայ հանդիպել Պետերբուրգում, և Իր զգացմունքների արտայայտիչը ընտրել ձեզ, որի հետ մի ամբողջ տարի ես գտնվում էի հանապազօրեայ յարաբերութիւնների մէջ։ Եւ ես, ինչպէս ձեզ յայտնի է, հաստատուն հետևում եմ Ֆրանսիային և Ռուսաստանին միմեանց միացնող քաղաքականութեան և իմ պաշտօնավարութեան ընթացքում արթուն կերպով կը հետևեմ մեր երկու երկրների դաշնակցութիւնը ամրապնդելուն ու պահպանելուն»։

—

Լօնդօն.—Սուֆրաժիստուհիների միտինգը թատրոնի մէջ, ուր նախագահելու էր Պանկգօրստը, անցաւ աղմկալի Նրա ձերբակալութեան տեղեկութեան պատճառով։ Ամբոխի բողոքները, աղմուկն ու աղաղակները արգելք եղան հռետորներին խօսել։ Ցերեկով սուֆրաժիստուհիները ջարդեցին պօստարկղները, կտրեցին հեռագրաթելերը։

Լրագիրները լի են նյօդուածներով ու նամակներով սուֆրաժիստուհիների գործած «ռազմական» գործողութիւնների և գերմանական օդային նաւատորմի անակնկալ յարձակման հնարաւորութեան մասին. Միաբերան յայտնվում

է անվստահութիւն։ Սուֆրաժիստուհիների վարքի առիթով առաջարկվում է ձեռք առնել կտրուկ ու խիստ միջոցներ, սկսած մարմնական պատիժներից և վերջացած աքսորով դէպի Խաղաղ Ովկիանոսի կղզիները։ Երկրորդ հարցի նկատմամբ լրագիրները պահանջում են ուժեղացնել անգլիական օդային նաւատորմը և խստագոյնս գործադրել օդագնացութեան օրէնքը, որ պահապան զինուորներին իրաւունք է տալիս կրակել, երբ մերժվում է իջնել նշան տալուց յետոյ։

Էպսոմում, երբ կալանաւոր Պանկխերստին դատարանի շէնքը բերին, սուֆրաժիստուհիները ովսաննա արին նրան, որ առաջ բերեց սուլոց և ամբոխի թշնամական տրամադրութիւն։

Կապիտան Սկոտի այրին պարգևատրվեց լէդիի տիտղոսով իր ամուսնու մատուցած ծառայութիւնների համար։

—

Բերլին.—Դանիական թագաւորն ընդունեց Բէտման-Հոլվէգին և արտաքին գործերի ստատս-սեկրէտար Եագովին։ Երեկոյեան պալատում կայացաւ պաշտօնական ճաշ։ Միապետները փոխանակեցին սրտագին բաժակաճառեր։

Վիեննա.—Աւստրո-ունգարական ծովային ուժերի հրամանատար Մոնտէկուկոլին արձակվեց պաշտօնից խընդրագրի համաձայն և պարգևատրվեց Ստեֆանի շքանշանի մեծ խաչով։ Նրա տեղ նշանակվեց փոխ-ծովակալ Խաուսը։

Լրագիրների ասելով կոմս Տուրզկը ընդունելով պատգամաւորների պալատի բոհեմական գերմանացիների պատգամաւորութեան, յայտնել է, թէ վստահութեամբ կարելի է սպասել, որ մոտիկ ապագայում կը բարելավի ընդհանուր քաղաքական դրութիւնը։

—

Բուդապեշտ.—Ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստր Զիչին հրաժարական տուեց։

—

Լվով.—Արգելվեց կազմակերպել ուկրայնական զինուորական խմբեր։ Շարժառիթը այդ խմբերի վտանգն է պետութեան համար։

—

Ելպազօ.—Դաշնակցական զօրքերում հրացանի բռնվեցին 90 կամաւորներ, որոնք բողոքել էին նախկին պրեզիդենտ Մադէրոյի սպանութեան դէմ։

ԲԱԼԿԱՆԵԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՇՈՒՐՋԸ

—

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

12 փետրվարի

Լոնդոն.—Ռէյտէրի տեղեկութիւնների համաձայն, դաշնակիցների պահանջները կախված կը լինեն այն ժամանակից, երբ Թիւրքիան կը վճռէ հաշտութիւն խնդրել։ Նախնական պայմանագիրը՝ ձգձգումներից խուսափելու համար՝ կը ստորագրվի կաւի դաշտում։ Պահանջ կը դրվի պատերազմական տուգանքի մասին։ Մեծ պետութիւնների անունով դաշնակիցների կողմից տրված յայտարարութեան մէջ Բուլգարիան բացատրում է, թէ այդ պահանջը չարվեց վեհաժողովի ժամանակ սոսկ յարմար դէպքի բացակայութեան պատճառով։ Նախնական պայմանագրի անհրաժեշտ պայման լինելու է՝ երկու հակառակորդների զօրքերի մեծ մասի անմիջական արձակումը։

—

Բուխարէստ.—Կ. Պոլսից հաղորդում են, որ վերջին հրդեհներից յետոյ փորձեր եղան հանգանակութիւններ անել յօգուտ հրկիզեալների։ Օտարազգի հաստատութիւնները հրաժարվեցին նուիրատւութիւնները յանձնել թիւրքերին, մասնացոյց անելով, որ յայտնի չէ, թէ ուր կորան այն 80,000 ֆունտը, որ հանգանակվեց 1911 թ. յուլիսի 10-ի հրկիզեալների համար, երբ գլխաւոր մասնաժողովի գլուխ կանգնած էր պալատի նախագահ Աշ[illegible] ...րգայացրեց փողերի ծախսման մասին, որ յաճախակի դէպս չը ստացան հրկիզեալները։ Կարծում են, որ հանգանակված գումարները իր օգտին ծախսեց երիտասարդ-թիւրքերի կոմիտէտը։

Կ. Պոլսից հաղորդում են, որ «Մ. և Ա.» կոմիտէտին թշնամի բաւականին մեծ թւով օֆիցէրներ արձակվում են իբր թէ քաղաքականութեամբ զբաղվելուն համար։ Բ. Դրան շինութեան մէջ հսկողութիւնը ուժեղացված է։ Տեղեկութիւններ են ստացվել, որ Էսկէ-Շեհիր քաղաքում ապստամբվել են պատերազմ ուղարկվող զինուորները, որոնք չեն ուզում ճանաչել նոր կառավարութիւնը։ Գալիպօլիի արաբ զօրքերը, որոնք տառապում են խիստ ձմեռից և դժգոհութիւն են յայտնում, ուղարկվեցին Իզմիր։

Բ. Դրանը հաղորդում են, որ Զաֆէր-Տայեարը, որ Ալբանիա էր մեկնել սերբերի դէմ ապստամբութիւն կազմակերպելու համար, սպանվել է ալբաններին թշնամի խմբակի ձեռքով։

Հակառակ Ադրիանուպոլսի գերացանց դրութեան մասին հրատարակված տեղեկութիւնների, այստեղ հաղորդում են, որ Շիւքրի փաշան գանգատվում է մթերքների պակասութեան համար։ Զինուորները այլևս չեն հնազանդվում կարգապահութեան և թափառում են քաղաքի մէջ, որոնելով ուտելիք մասնաւոր տներում։ Նոյնպէս սխալ է այն տեղեկութիւնը, թէ օտարազգիք չեն կամենում դուրս գալ Ադրիանուպոլսից։

—

Սոֆիա.—Զաթալջայի և Չորլուի յոյն միտրոպոլիտները հեռագրեցին գեներալ Սավովին, որ թիւրքական խառնութիւնների պատճառով մօտ 700 մարդ Զաթալջայից և շրջակայ գիւղերից հարկադրված են ապաստանել Չորլուայում և տառապում են գոյութեան միջոցների բացակայութիւնից։ Սավովը պատուիրագրեց բուլղարական զինուորական իշխանութիւններին հոգալ թիւրքաց բարբարոսութեան զոհերի վիճակի մասին։

ԹՈՒՐՔՈՒՀԻՆԵՐՈՒ ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆԸ

—

Շաբաթ, յունուար 26, օսմ. համալսարանի շէնքին մէջ նշանաւոր հաւաքոյթ մը տեղի ունեցաւ, զոր կազմած էին մայրաքաղաքիս բարձրաստիճան ընտանիքներու թիւրք կիները և իրենց աղջիկները ազգ. պաշտպանութեան կոմիտէին հովանաւորութեան տակ, որպէսզի իրենք ալ իրենց բաժինը բերէին հայրենասիրական հսկայ ցոյցերուն՝ Թիւրքիոյ այս ճգնաժամային վայրկեաններուն։ Համալսարանի ընդարձակ սրահին մէջ չորս հազարէ աւելի թիւրքուհիներ հաւաքուած էին և մէկ մասն ալ տեղ չգտնելով նրբանցքներուն մէջ կեցած էր։

Ժողովը բացաւ նախկին ծովային մինիստր Մահմուդ Մուխտար-փաշայի հարէմը՝ եղիպտացի իշխանուհի Նիմէթ հանըմ, որ կարճ, բայց ազդու բանախօսութեամբ մը նպատակը պարզեց և մի առ մի ժողովին ներկայացուց բանախօսուհիները, որոնց առաջինն էր Ֆաթմա Ալիյէ հանըմ (գրագիտուհի), որ Բալկանի մէջ իսլամներուն վրայ է գործ դրուած խժդժութիւնները թուելէ վերջ յայտարարեց. «Հիմակ այլևս մեր ազգը դուրսէն օգնութիւն գըտնելու յոյսը չունենալով, պէտք է ձեռք-ձեռքի տանք և մենք աշխատինք։ Վտանգի մէջ եղող հայրենիքը այրերէն և կիներէն միանգամայն օգնութիւն կը հայցէ։ Թիւրքիա, որուն «հիւանդ» անունը կը տրուի, իր զաւակներուն ձեռքէն կենդանութեան ջուր կը խնդրէ»։

Յետոյ խօսեցաւ բնիկ ռուսիացի թուրք հանըմներէն և ռուս համալսարանի ուսանողուհիներէն Գիւլսում հանըմ, որ նախ բոլոր Ռուսիոյ իսլամ հանըմ[illegible] բարևը հաղորդելով՝ յայտարարեց, թէ ոչ թէ միայն օսմանցիութիւնը, այլ ամբողջ իսլամութիւնը վտանգի տակ է։

Յետոյ բեմ ելաւ Ֆէհիմէ Նիւզհէթ հանըմ, որ լացուց բոլոր ներկաները իր հետեւեալ ազդու խօսքերով. «Հանըմներ, այս օրերը բոլոր թիւրքերուն և իսլամներուն համար «հայրիկ, մայրիկ» կանչելու օրեր են, կոծանալու օրեր են։ 630 տարուան փառապանծ և ապրելու արժանի եղող մեր ազգը պիտի ցուցնէ, թէ ասկէ վերջն ալ իրաւունք ունի թէ ոչ ապրելու։ Մեր անկախ ըլլալուն և երէկի մեր հպատակներուն ստրուկ ըլլալնուս միջև ինչ տարբերութիւն կայ։ Միլիոնաւոր այր և կին ունեցող մեծ տէրութեան մը համար ստոր հսկցուելը կամ չհսկցուելը այս օրերս յայտնի պիտի ըլլայ։ Մեր նախահայրերը 40 հոգիով Րումէլի անցան, առեն եղաւ որ Եւրոպայի մէջ քառասուն միլիոն հպատակի տէր եղանք։ Օսմ. պատմութիւնը վեհանձնութեան և մարդասիրութեան յիշատակարան մըն է։ Շուէդ-Նորվէգիոյ թագաւորը իցիւ թէ զինուորներն ըլլէր և այս բառերս հաստատէր։ Ինչ գէշ բաղդ ունինք եղեր, որ արի նախահարց, խեղճ զաւակներս՝ այսօր վայրագ թշնամեաց դէմ կը գտնուինք, որոնք մէկ ձեռքերնին խաչ և միւս ձեռքերնին խարազան և սուր՝ ամբողջ Րումէլին կաւերեն, պատիւը կը յօշոտեն, կիներ կը խեղդեն, մանուկներ կը խածնեն սուիններով, կայրեն, կը պատռեն. չեմ գիտեր թէ այս արարածներուն ինչ անուն պիտի տալ գուք։ Սակայն քաղաքակիրթ Եւրոպան, «քրիստոնեայ եղբայրները» կանուանէ զանոնք։ Բայց, Աստուած իմ, մենք ինչ վիճակի մէջ ենք։ Մարգարէի յիշատակարանը իր ծոցին մէջ կրող Մէքքէն և Մէդինէն, իսլամութեան կեդրոնը եղող Շամը և Բաղդադը, ամբողջ Արաբիան, գեղեցիկ վայրերուն տէրը եղող մենք այսօր ինչ վիճակի մէջ ենք։ Այս մէկ քանի ամսուան դէպքերը միտք բերելով, քսան օրուան մէջ թշնամին մայրաքաղաքին դուռը գալը երևակայելով, մեր աչքերէն աղի արցունք կը թափի։ Սակայն, հանըմներ, ամըչնալը և լալը տկարութեան նշան է. և եթէ կուզենք այս աղէտքէն ազատիլ և մարդու պէս ապրիլ, պարտաւոր ենք ուժ ցուցնել. մեր տկարութիւնը թշնամիին ուժը կաւելցնէ։ 15—20 օր առաջ մայրաքաղաքիս մթնոլորտին մէջ յուսահատութիւն, մեռելական լռութիւն մը կար, որուն մէջէն թշնամի թնդանօթներուն պայթիւնները կը լսուէին։ Այլևս արթնանք. մեր աչքերուն լոյսը, մեր թևերուն ուժը, մեր մտքին կարողութիւնը ծը օրուան համար պահած ենք։ Հայրենիքին մեծ շէնքը երբ մեր գլխուն վրայ փլչելու վրայ է՝ թևերնիս կապած սպասենք։ Մեր դրամներ բուլգար զինուորներու ծախքերը վճարելու համար պահած ենք»։

Այս բանախօսութենէն վերջ բեմ ելաւ աղջկանց իդադիի տնօրէնուհի Նաքիյէ հանըմ, որ խիստ ցնցող ոճով մը վրէժխնդրութեան վրայ խօսեցաւ և ըսաւ. «Եթէ այդ վայրենիներէն վրէժ լուծելու համար ամէնքս ուխտ չընենք, վստահ ըլլանք որ անոնք Րումէլիի մեր հայրենակիցներուն կուրծքը խոթած դաշոյններնին մեր կուրծքըն ալ պիտի մխեն»։ Յետոյ յորդոր կարդաց որ հանըմները իրենց պատրաստ ունեցած դրամները հայրենիքին նուիրեն։

Յաջորդաբար խօսեցան նոյն իդադիի աշակերտուհիներէն Զէօհրա, վարժուհիներուն կողմէ՝ Նաժիյէ և դարձեալ աշակերտուհիներէն՝ Ֆիրդուս հանըմները։

Մերրուքէ հանըմ Աքա-Գիւնդիւզին «Թանին»-ի մէջ հրատարակած մէկ բանաստեղծութիւնը կարդաց և բոլորն ալ լացուց։ Վերջապէս բեմ ելաւ թիւրքուհիներու առաջդիմութեան աշխատող Խալիդէ հանըմ, որուն երևումը որոտընդոստ ծափահարութիւններով ողջունուեցաւ ներկաներէն։ Հանըմին բանախօսութենէն ետքը ժողովը հետեւեալ որոշումները տուաւ.

1.—Բոլոր իսլամուհիներուն անունով հեռագիր մը ուղղել օսմ. բանակին։

2.—Հնդկաստանի, Ռուսիոյ, Թիւրքեստանի և այլն, բոլոր իսլամուհիները հրաւիրել ազգ. պաշտպանութեան նպաստելու՝ բալկանեան վայրենիներուն դէմ։

3.—Րումէլիի մէջ գործուած հարստահարութեանց առթիւ բողոքել Եւրոպայի բոլոր թագուհիներուն և խնդրել որ ջարդերուն վերջ տրուելու համար իրենց ազդեցութիւնը բանեցնեն։

Ահա բանակին ղրկուած հեռագրին պատճէնը.

«Զինուոր եղբայրներ,

«Մեր կրօնը, օջախը, պատիւը վտանգի տակ են։ Եթէ թշնամին հարուածելով զանոնք փրկէք, Աստուծոյ հաւանութիւնը, նահատակ նախահայրերնուս, բարձր թագաւորնիս ժառանգութիւնը, ձեր մայրերուն օրհնութիւնը վաստակած և ձեր աղջիկներուն պատիւը փրկած կըլլաք։

«Իսլամ կիները այս անգամ մխիթարն իսլամութեան, թիւրքութեան պատիւը փրկող և թշնամին տապալող բանակ մը կրնան դիմաւորել։

«Եթէ թշնամին կոնակ դարձնէք, աշխարհի ամօթը «միւսլիմանութեան» և թիւրքութեան վրայ բերած պիտի ըլլաք՝

«Եթէ թշնամին [illegible] դարձնէք, իրենց [illegible], կրօնին և պատւոյն համար մեռնելու պատրաստ բոլոր իսլամուհիները ոտքի կոխան չըրած՝ պիտի չկրնաք վերադառնալ։

«Աստուած և Մարգարէն ձեր օգնականը թող ըլլան»։

Թագուհիներուն ուղղուած հեռագրին պատճէնը.

«Տիկին,

«Ձեր վեհափառութիւնը գիտէ, որ մինչև հիմա ոչ մէկ առեն կրօնական պատերազմ չընող Թիւրքիոյ դէմ բալկանեան պետութիւնները խաչակրութիւն մը կազմակերպեցին, Բուլգարիոյ թագաւորը իր յայտարարութեանց մէջ ըսաւ թէ ներկայ պատերազմը Խաչին կռիւն է Մահիկին դէմ։

«Բուլգար զինուորները մեր երկիրները գրաւեցին ինքզինքնին յայտարարելով զինուորները Քրիստոսի, որ իր մարգարէի հանգամանքով մեզմէ կը յարգուի և ամբողջ իսլամ աշխարհին կողմէ ճանչցուած է իբրև արդարութիւնը և մեղմութիւնը մարմնացնող։ Այդ Քրիստոսի կեղծ զինուորները ինչեր ըրին։ Ասիկա հարցնելու է քիչ մը ապահովութիւն և հանգիստ փնտռելու համար Ասիա փախչողներուն և մասնաւորապէս այն հազարաւոր թշուառներուն, որոնք չկրցան փախչիլ և հազար ու մէկ տանջանքներու և այստեղ թուելը փափկանկատութեան հակառակ համարուած բըռնութիւններու ենթարկուելէ վերջ, այժմ իրենց դիակները ցեխերու մէջ կը փտին։

«Տիկին, դուք թագուհի մըն էք. արդ՝ ձեր հայրենիքին բոլոր թշուառներուն և տկարներուն հանդէպ մայրական զգացում մը կը տածէք։ Գթասրտութիւնը և գորովանքը ամէն առաքինութենէ վեր դասող կրօնքի մը հաւատացող թագուհի մըն էք, միևնոյն ժամանակ ամենէն ազնուական ընտանիքի մը պատկանելնուդ համար արժանապատւութեան և փառքի մեծ զգացումի մը տէր էք։

«Տիկին, այդ պատուին, փառքին անունով, ի սէր քրիստոնէական գթասրտութեան և մայրական գորովանքի, կը խնդրենք որ սրտաբեկ մայրերու, աղջիկներու յուսահատական ճիչերը լսէք։ Անոնց իբր պատասխան ձեր ամենուն կողմէ յարգուած ձայնը բարձրացուցէք։

«Կը խնդրենք, որ Քրիստոսի օրէնքը, մարդոց կեանքը և կիներուն պատիւը յարգելու հրաւիրէք այն վայրենիները, հօտերը, որոնք խաչի ստուերին տակ ուզեցին պարտկել ներկայ դարուն մէջ ոչ մէկ եւրոպական պատերազմի մէջ գործուած իրենց հրդեհները, ջարդերը, բռնաբարումները տխուր շարքը»։

Նիստը վերջանալուն պէս Խալիդէ հանըմ բեմ ելլելով իր բոլոր գոհարեղէնները—օղ, մատանի, ապարանջան, ժամացոյց և ժամացոյցի շղթայ—հանեց և նուիրեց ազգային պաշտպանութեան գործին։ Անոր օրինակին հետևեցան բոլոր ներկայ եղող թիւրքուհիները և ազգային պաշտպանութեան 9 հատ նուէրի տուփերը լեցուելէ վերջ՝ Կարմիր Մահիկի երեք տուփերն ալ լեցուած են։

«Թանին» կը գրէ թէ օսմանեան պատմութեան մէջ թիւրքուհիներու այս աննախընթաց հայրենասիրական արտայայտութիւնը ոսկի տառերով պիտի արձանագրուի։ Հաւաքուած նուէրներուն մէջ կան եղեր նաև արծաթ մատանիներ և նոյնիսկ ակնոց մը։ («Մանզ. Էֆք.»)

ՄԵՐՁԱՒՈՐ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԴԷՊՔԵՐԸ

(ԼՐԱԲԵՐԻ ՄԸ ՅՈՒՇԱՏԵՏՐԸ)

(Սեփ. թղթակցից)

—

Կ. Պոլիս, 31 յունուար

Անստուգութիւն.—Իրար հակասող լուրեր.—Հաշտութեան խնդիր.—Քրիստոնէից դէմ ատելութեան նշաններ.—Դեսպաններէ հասած [illegible] արձագանգներ.—[illegible] նոր պատրիարքը։

Մայրաքաղաքէն հազիւ 20—30 կիլոմետր անդին պատերազմ մղուելուն հակառակ, հոս կարելի չէ որոշ գաղափար մը ստանալ պատերազմին վրայ։ Կառավարութիւնը բոլոր կարելի միջոցները ձեռք առած է պատերազմին վրայ տեղեկութիւն չտալու համար ժողովուրդին... կամ տեղեկութիւն տալու համար այնպէս, որպէս ինքը կը փափաքի։

Թիւրք լրագրաց խօսքերուն եթէ կարելի ըլլայ հաւատ ընծայել, թիւրք բանակը անհաւատալի յաջողութիւններ ձեռք կը բերէ և կը շահի յաղթանակներ։ Այս սուտ լուրերը բնական է թէ միամիտներու շրջանակներուն մէջ առաջ կը բերեն մեծ խանդավառութիւն և ասկէ քիչ առաջ նկուն դարձած և նուաստացած թիւրքին կուտան նոր ոգևորութիւն մը և կը ներշնչեն վրիժառութեան գաղափար։

Այս տրամադրութիւնը զգալի է արդէն Կ. Պոլսոյ մէջ, ուր կը տեսնուին ժողովրդային գրգռութեան նշաններ ընդդէմ քրիստոնէից։ Այս ատելութիւնը գաւառներու մէջ կարտայայտուի աւելի բուռն թափով մը, և հաւանական է ենթադրել առաջիկային համար տխուր լուրեր, որոնց առաջին արձագանգները արդէն հասնիլ սկսան մերձաւոր գաւառներէն։

Առաջին ձայնը կուգայ Բրուսայէն, օսմանեան պետութեան երկրորդ մայրաքաղաքէն, որ անձկանօք կը սպասէ երբ նախանձորդը Կ. Պոլսոյ փառքին, վերստանալու իր կորուսած «մայրաքաղաք» տիտղոսը։

Այդ թիւրքական քաղաքին միւֆթին ամենայն անվեհերութեամբ քարոզած է քրիստոնէից կոտորած, «ջիհադ», և հրատարակած է նոյնիսկ տպագրեալ յայտարարութիւններ, որոնց օրինակները Բրուսայի հայերը ձեռք անցնելով ղրկած են պատրիարքարան։

Այս մոլեռանդական արարքը դէշ ազդանշան մըն էր և կրնայ առաջարան մը նկատուիլ հետղհետէ տարածուիլ սպառնացող շարժումի մը, որ շատ զգալի է իսլամներու մէջ։

«Ջիհադի» այս հրաւէրին դէմ խառն ժողովը շատ անզօր գտնելով միայն չոր թակրիր մը գրելը, ապահով ըլլալով որ անիկա արդիւնք մը չպիտի ունենայ, աւելի կըտրուկ և աւելի օգտակար որոշումի մը հասաւ։

Խառն ժողովը այս վայրագ արարքին վրայ Եւրոպայի ուշադրութիւնը հրաւիրելու միջոցներուն վրայ մտածեց և ասոր համար որոշեց թակրիրով կառավարութեան դիմելէ և շէյխ-իւլ-իսլամին բողոքելէ զատ՝ գաղտնի բանակցիլ յունաց պատրիարքարանին հետ և հաւաքաբար պատրաստել յիշատակագիր մը, կցուած Բրուսայի միւֆթիին յայտարարութեան թարգմանութեան, և անպաշտօն կերպով հաղորդել զայն վեց մեծ պետութեանց Կ. Պոլսոյ դեսպաններուն, յուսալով որ անոնք լրջօրէն նկատի կառնեն այս շարժման ծանր նշանակութիւնը և պէտք եղած ազդարարութիւնը կընեն Բ. Դրան։

Այս որոշումը, որ վարչութիւնը գաղտնի կը պահէ, շատ վաւերական աղբիւրէ մը քաղուած է և եթէ նոյնիսկ հերքուի—ինչպէս մեր վարչութիւնը սովորութիւն ըրած է հերքել ամեն ճշմարտութիւն—ինծի համար իրականութիւն ըլլալէ չպիտի դադրի։

Վարչութեան այս որոշումը իրեն համար պատուաբեր է, և պէտք չէ որ անիկա այնքան վերապահում ընէ ու ծածուկ գործողի կերպարանք առնու։

Եթէ մինչև յունաց պատրիարքարանը հաւանեցնելը պիտի պահուի գաղտնի այս որոշումը, ըսելիք չունինք. սակայն անգամ մը, որ անիկա հաւանի, մենք պատճառ մը չենք տեսներ շատ գաղտնի պահելու, քանի որ մենք եւրոպական կառավարութեանց միջամտութիւնը խնդրելու համար չէ, որ թիւրքական կամ իսլամական մոլեռանդութեան այս նմուշը մատնանիշ կընենք Եւրոպայի դիւանագիտութեան, այլ անոնց գաղափար ներշնչելու համար, թէ ինչ մտայնութիւն կը տիրապետէ Արևելքի մէջ, և կրօնքի անունով ինչ ահռելի ոճիրներ կրնան գործուիլ։

Միայն խնդիր է, թէ յունաց պատրիարքարանը պիտի գործակցի հայոց պատրիարքարանին։

Ասկէ առաջ Եօաքիմ պատրիարքի յայնախոհութիւնը և վարչական փորձառութիւնը ստեղծեց պատրիարքարաններու համերաշխ գործակցութիւնը։

Հիմա իրեն կը յաջորդէ իր սկզբունքներուն հակառակորդ եկեղեցական մը։ Կաղը գիւղի միտրապոլիտը՝ Հերմանոս այս երկուշաբթի (յունուար 28) օր ընտրուեցաւ տիեզերական պատրիարք։ Այս եկեղեցականը ճանչցուած է իբր պահպանողական, կղերամիտ կուսակցութեան սիրելի, և հելլենական իղձերով սնած։

Հետևաբար բարեկամ չէ սլաւականութեան, և աւելի մեծ հաւանականութեամբ բարեկամ չէ հայոց։ Սակայն միւս կողմէն կատաղի հակառակորդ մը ըլլալով թիւրքական կառավարութեան և ջերմ պաշտպան մը ազգային առանձնաշնորհմանց, կարելի չէ վճռական կերպով ըսել, թէ պատրիարքարաններու հաւաքական գործունէութիւնը պիտի զեղծանի։

Հայոց պատրիարքարանին դիմումը մենք կը կարծենք թէ նպաստաւոր ընդունելութիւն պիտի գտնէ, վասնզի ճիշդ հոգեբանական վայրկեանի մը կը հասնի։ Կ. Պոլսոյ յոյները խորապէս յուզուած են այս միջոցիս ահռելի ոճիրի մը հետևանօք, որ գործած են Երզնկայի բանակին ենթակայ քիւրդ համիդիյէի գունդերէն Կ. Պոլիս բերուած զօրքերուն ձեռքով։

Ասոնք Կ. Պոլսոյ մէջ զետեղուած էին Կ. Պոլսոյ հանդիպակաց ասիական ափերու վրայ կառուցուած հսկայ Սելիմիյէի զօրանոցին մէջ, որ կը գտնուի Սկիւտարի և Կաղը գիւղի միջև։ Այս քիւրդերը այս երկու արուարձաններու մէջ ժամանակէ մը ի վեր գործել սկսած են այնպէս, ինչպէս կը գործէին մինչև հիմա Հայաստանի մէջ, և յայտնի համարձակ, օրով-ցերեկով կը կատարէին գողութիւններ և բռնի զրաւումներ։ Նախորդ սպաննուած պատերազմական մինիստրը քանիցս անգամ յորդորներ տուաւ քիւրդերուն, որոնք իրենց գիտցածէն բնաւ չշեղեցան։

Արդէն եպարքոսն ալ մէկ երկու անգամ գնաց այցելելու։ Սակայն ի զուր։ Քիւրդերը անցեալ շաբթու իրենց գազանային վայրենութեան մէկ նոր ապացոյցը տուին՝ բռնաբարելով և սպաննելով 18 տարեկան յոյն պատանի մը։ Այս պարագան յուզեց յոյները և բողոքեց։

Քիւրդերը այլուր տեղափոխուեցան։ Հաւանօրէն պատերազմին դաշտը ղրկուեցան։ Սակայն յունաց մտքի գրգռութիւնը դեռ չէ անցած, ուստի կը կարծենք, թէ հայոց պատրիարքարանին դիմումը չպիտի մերժէ։

Դեսպանները երբ այս տեղեկութիւնները ստանան, հաւանական է, որ ազդու ազդարարութիւն մը ընեն իթթիհադական կառավարութեան, որուն ենթակայ եղած ըղձուարութիւնները երևակայել կարելի չէ։

Իթթիհադը երբեմն հակակրօն՝ հիմա կատարեալ ֆանատիկոսութեան կուսակցութիւնը եղած է։ Եւ իր դիրքը շատ դժուարացած է այս տեսակէտով, քանի որ կիրքերը գրգռելէ յետոյ հիմա պատասխանատուութեան զգացումով կուզէ հանդարտեցնել, ինչ որ դիւրին չէ։ Նոյնպէս ներկայ կառավարութիւնը պատերազմը շարունակելու համար պաշտօնի ձեռնարկեց և սակայն հակառակ անոր, որ այսօր պատերազմը սկսած է, անկարելիութեան առջև տեղի տալով հաշտութիւն ձեռք բերելու կը ջանայ։

Իր վրայ ճնշող ամենէն ծանր լուծը երկրին մէջ դրամի բացարձակ չգոյութիւնն է։ Կատարելապէս դատարկ սնտուկով մը պատերազմ շարունակել կարելի չըլլալով՝ կառավարութիւնը կը դիմէ արտասովոր միջոցներու և պարզապէս կը կեղեքէ ժողովուրդը, հանգանակութեան, տուրքի, գանձատոմսի և այլնի անունով ժողովուրդը կեղեքելով ու մերկացնելով իր ինչքերէն։

Հետևաբար պատերազմը շարունակելու մտադրութեամբ գործի ձեռնարկող կառավարութիւնը այսօր, կը տեսնենք թէ, հաշտութեան համար կաշխատի։

Այս հակասութիւնը կրնայ նոր յեղաշրջման մը առիթ դառնալ, և ասիկա գիտնալով է, որ կառավարութիւնը—որ ըսել է Իթթիհադը—շատ զգուշաւոր քայլեր կառնէ և կուզէ ժողովրդին միտքը պատրաստել դէպի հաշտութիւն... որ անխուսափելի է... եթէ սակայն Եւրոպա որոշապէս չէ մտադրած ընկճել և անվերականգնելի դարձնել Թիւրքիան։

Ասոր գլխաւոր ապացոյցն է Մահմուդ Շէվքէթ-փաշայի սա յայտարարութիւնները, որոնք, իբր պաշտօնական յայտարարութիւն, այսօր մամուլին հաղորդուեցան օսմ. հեռագրական գործակալութեան կողմէ,

...պաշտօնական տեղեկատուն է կառավարական լուրերու։

Ահա իր բառերը նոյնութեամբ.

«Լոնդոնի ձեր Թղթակցին լուրը բոլորովին հեռի չէ ճշմարտութենէ։ Մեծ պետութեանց հետ հաշտութեան բանակցութեանց խզումը կամ գոնէ շարունակումը բանակցութեանց՝ բնական բան մըն է։ Արդարև, մենք պատասխանեցինք պետութեանց հաւաքական ծանուցագրին՝ նոր առաջարկով մը, որուն վրայ կրնան շարունակուիլ հաշտութեան բանակցութիւնները։ Ես երաշխաւորութիւնը չընդունեցի լոկ պատերազմը շարունակելու համար, այլ բոլոր ջիգերս Թափելու համար, որպէս զի կնքեմ պայմաններով հաշտութիւն մը։ Կառավարութիւնը պիտի շարունակէ պատերազմը, որչափ օգտակար է այս, իր հետապնդած նպատակին հասնելու համար։ Զինուորական արտակարգ գործունէութիւնը, որ կառավարութեան իշխանութեան գալէն ի վեր կը տեսնուի կայսրութեան ամեն կողմերը, ապացուցիկ պատրաստութիւնները և ամենատարագ կերպով յառաջ տարուած պաշտպանողական միջոցները արդէն ցոյց կուտան, թէ կառավարութիւնը ինչ կորովով վճռած է պաշտպանել երկիրը։ Բայց կառավարութեան պարտքն է խորհիլ խաղաղութեան վրայ և այն ուղղութեամբ յառաջ տանիլ իր դիւանագիտական գործողութիւնը։ Ուրեմն կառավարութիւնը հոգածու է թէ ինչ բաղդ պիտի ունենայ վերջերս պետութիւններուն տրուած պատասխանը, և պիտի աշխատի հաշտութիւնը կնքել՝ այս պատասխան-ծանուցագրին մէջ պարզուած հիմերուն վրայ»։

Կառավարութեան հաշտութիւն կնքելու տրամադրութիւնը կապացուցուի սա իրողութեամբ ևս, որ Նախկին եպարքոս Հակկը փաշա, որ իբր ընկեր ու պաշտօնակից Նորատունկեանի՝ արտաքին աշխարհավարութեան մասնագէտի համբաւ ունի, Եւրոպա ղրկուեցաւ, շատ հաւանօրէն իբր բանագնաց հաշտութեան։

Հակկը-փաշայի պաշտօնը գաղտնի կը պահուի, սակայն շատ պարզ է, որ անիկա պիտի խնդրէ Եւրոպայի միջնորդութիւնը հաշտութեան համար։

Քանի մը օր առաջ արդէն հոս տեղեկութիւն առնուեցաւ, թէ Լոնդոնի օսմանեան դեսպան Թեվֆիկ-փաշա սըր Էդուարդ Գրէյի այս տեսակ դիմում մը ըրած է, և Անգլիոյ արտաքին գործոց մինիստրը պահանջած է պաշտօնական դիմում մը Թիւրքիոյ խնդիրը նկատի առնելու համար։

Կառավարութիւնը նուաստացուցիչ համարելով այս տեսակ դիմում մը անմիջապէս հերքեց, սակայն դէպքերը կը հաստատեն ճշմարտութիւնը այս իրողութեան։

Հակկը-փաշա հաւանօրէն այս պաշտօնական խնդրանքը ընելու համար է, որ կը մեկնի Լոնդոն։

Հայորդի

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՑ

Մշակն արժանի է իր վարձին

Մեղրի, 5 փետրվարի

Մեղրում կազմվել է ութ հոգուց բաղկացած մի յանձնաժողով՝ տօնելու գիւղական ուսուցիչ Գ. Խարամանեանցի 25-ամեայ ուսուցչութեան յոբելեանը, որը տեղի կունենայ ապրիլի 21-ին։

Խարամանեանը 1884 Թ. աւարտելով Ներսիսեան դպրոցը՝ գնում է Պարիզ ուսումը շարունակելու, բայց՝ միջոցներ չունենալու պատճառով՝ 1886 Թ. վերադառնում է Մեղրի և ստանձնում գիւղական ուսուցչի չարքաշ պաշտօնը, մինչև 1895 Թ. ուսուցիչ մնալով Մեղրիում։ Այնուհետև նա ուսուցչութիւն է արել Շիւանիձոր, Կարճևան, Վարհավար, Կուտեմինս և Լիճք գիւղերում, վերջին երկու գիւղերում «Արամազդ» ընկերութեան հրաւիրանօք։ Նա, անշահասէր մարդ լինելով, երբէք ռոճիկի համար սակարկութիւններ չէ արել, և երբ, ինչ-ինչ պատճառներով, Մեղրիի դպրոցում պաշտօն չեն տուել, նա, առանց աղմուկի, գնացել պաշտօնավարել է հարևան գիւղերում։ Ամեն տեղ նա, բացի ուսուցչութիւն անելուց, ոյժերը ներածին չափ, նուիրվել է և հասարակական գործերին՝ առանց ի ցոյց մարդկան։ Նրա այդ համեստութեան վրա ծիծաղողներ շատ են եղել, որոնց նա էլ պատասխանել է իր համեստ ծիծաղով ու անսայթաք, աննահանջ շարունակել իր մի անգամ ընդգծած ուղին։ Գ. Խարամանեանը բառիս իսկական առումով եղել է բարեխիղճ ուսուցիչ և անձնազոհ պաշտօնեայ։ Եւ այժմ թէև հոգով դեռ արի, բայց ֆիզիքապէս կիսաքայքայված, այսօր կամ վաղը, երբ անկարող կը լինի պաշտօնավարելու, պիտի թողնենք, որ հայ ուսուցչին յատուկ աղքատութիւնը նրա սեղանի գլխին բազմի։ Քառորդ դար մատաղ սերունդ կրթել և վերջում, ծերութեան հասակում, կարիքի մէջ լինել՝ խոստովանենք որ դա նահատակութիւն է։

Խարամանեանը արժանի է թէ բարոյական խրախուսանքի, թէ դրամական ապահովացման։ Արդ՝ լուրջ պարտականութիւն է ընկնում նրա ընկերների, ընկեր-ուսուցիչների, նրա աշակերտ-ծառայողների, վաճառականների, պանդուխտ մեղրեցիների, ինտելիգէնտների և, որ գլխաւորն է, Մեղրիի հասարակութեան վրա, ամեն մէկը իր ոյժի չափ գիւղական ուսուցչի ապահովութեան գործին մասնակցելու, Թէկուզ «այրի կնոջ» լումայի չափով։

Ե. Վարդանեան

—

Կրկնակի յանցագործութիւն

Ջաքաթալա, 9 փետրվարի

Կասես երկնքի ու բնութեան արհաւիրքները քիչ են եղել խեղճ ու կրակ գիւղացիութեան համար, չարամիտ մարդիկ էլ գալիս են պակաս մնացածը լրացնելու։ Մի քանի օր առաջ մեր շրջանի Ենգիլօյ-Բէտուկլօ գիւղի ջրաղացպանին անյայտ չարագործները սպանելուց յետոյ, որպէս զի սպանութեան հետքը կորցնեն, վերցնում ջրաղացը հրդեհում են... Սակայն իշխանութեան քննութիւնը երևան է հանում, որ այրված դիակի վրա կան դաշոյնի հարուածներ, և պատահական հրդեհի զոհ չէ գնացել խեղճ մարդը։

Մեզ մօտ ևս պատրաստութիւններ են տեսնում ամսիս 21-ին շքեղօրէն տօնելու Ռօմանօվների Տան 300-ամեակը։ Այդ նպատակին ոստիկանական իշխանութիւնը որոշ գումար է յատկացնում։

Սեպուհ

—

Ընթացիկ կեանք

Դիլիջան, 10 փետրվարի

Այսօր, առաւօտեան ժամը 11-ին, ծխ. դպրոցի դահլիճում աւ. ուս. Ց. Մելքումեան կարդաց դասախօսութիւն Թռչնաբուծութեան մասին։

Ինչպէս արդէն յայտնի է «Մշակի» ընթերցողներին, ծխ. դպրոցի մանկավարժական կազմը ձեռնարկեց օգտակար և վերին աստիճանի խրախուսելի խօսոյթների կազմակերպման։ Սակայն մի քանի արգելառիթ հանգամանքների պատճառով խանգարվեց օրինակելի գործը։ Այսօր վերսկըսված է, և հասարակութիւնն ունի որոշ սպասելիքներ. ցանկանք նրանց իրագործումը և խօսոյթների տևականութիւնը։

Բեմի սկիզբը ժողովում դըվում է մի գեղեցիկ ձեռնարկութեամբ. Կ. Հ. Բ. Ընկ. տեղական ճիւղի և դպրոցի վարչութեան ջանքերով ձեռնարկված է մի շարք ժողովրդական ներկայացումների կազմակերպման։ Միջնորդութիւն է յարուցված՝ Թոյլտուութիւն ստանալու։ Արդիւնքը յատկացվելու է յօգուտ «Աղայեան» գր. ընթերցարանի և ծխ. դպրոցի։

Կազմված է սիրողների խումբ, որ և պատրաստվում է ամսիս 21-ին խաղալ «Ժայռը» և «Նախ մեռան, ապա ամուսնացան» վօդևիլը։

Սառնամանիքներն ու ցրտերը այստեղ ևս զգալի են։

Աւսիր

—

Մսի սովը Բագւում

Բագու, 6 փետրվարի

Այսօրվանից ոչխարի միսը հրապարակով, առանց քաշվելու, մսավաճառները ծախում են 28—30 կ. ֆունտը, իսկ տաւարի միսը՝ 18—20 կ.։ Բագ. վարչութեան սակագինը վաղուց է իր նշանակութիւնը կորցրել մսավաճառների համար, իսկ բնակչութիւնը այլևս ոչ մի յոյս չունի, որ իր գանգատները, բողոքները և լրագրական ակնարկները կազդեն քաղաքիս հայրերի վրա, որովհետև այդպիսի բողոքներ, ակնարկներ հազարաւոր անգամ են կրկնվել, որոնք անհետևանք մնալուց զատ, ղասաբը բողոքող գնողին հեգնական ակնարկներ է արել, շեացրել, վիրաւորական խօսքեր շպրտել։

Մեզ աջողվեց ժամ Թանգութեան բուն պատճառը իմանալ. բանից երևում է, որ Բագւում կազմված կայ մի մասնաւոր ընկերութիւն, բաղկացած՝ 10 հոգուց։ Այդ ոչխարավաճառ պարոնները դրել են բաւական մեծ գումար (ոմանց ասելով իւրաքանչիւրը 10—15,000 ր.). դրանցից 5 հոգի ցրված են զանազան վայրեր—Երևան, Անդրկասպեան երկիր, Շուշի, Շամախի և այլն—ուր գնում են ոչխարները, տալիս են կանխավճարը, ապա Թողնում են հէնց տիրոջ մօտ, վճարելով պահապանի (հովիւ) ռոճիկ։ Այնուհետև սկսում են մաս-մաս քիչ քանակութեամբ տեղափոխել Բագու։ Եթէ 200 ոչխար է ստացվում, 50 մսավաճառ է մօտենում, ու Թանգ գնով ծախվում է։ Գնողը շատ անգամ մի երկու ոչխարի համար սպանդանոց էլ չէ գնում, հէնց իր տան բակում գլխերով մորթում ու ծախում է։

Ուրիշ քաղաքներից՝ իսկական ոչխարի կամ տաւարի տէրը, գիւղացին ինքն անձամբ չէ բերում Բագու, ինչպէս այդ առաջ էր. նա գոհ է, որ իր շեմքում վճարում են իր ապրանքի փողը. նա աւելի է ապահով լինում, երբ Բագուի մսավաճառների երեսը չի տեսնում, որոնք քիչ չեն նեղացնում, չարչարում գիւղացի հովիւներին։

Բագ. վարչութիւնը, մենք կարծում ենք, այսպիսի վաճառականութեան դէմ գնալ չէ կարող հէնց պետական օրէնքով. մնում է, որ քաղաքը նոյնպէս իր գործակալներն ուղարկէ զանազան վայրեր և այստեղ էլ խանութներ բացէ մի քանի Թաղերում, կամ Թէ, առանց խանութի, առանց աշխատանք վերցնելու ոչխար կամ տաւար վաճառէ մսավաճառներին, որոնք ուրախութեամբ կը գնեն։

Ս. Գարագաշ

ՏԵՂԱԿԱՆ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Ելենովկա, 2 փետրվարի

Ելենովկան մի մոլոկանի գաղութ է Սևանի ծովափում ընկած՝ դէպի արևմուտք, որը ունի մօտ 200 տուն ռուս աղանդաւորներ։ 1870-ական Թւականներից սկսած արդէն այդ գիւղում կամաց-կամաց հաւաքվեցին հայ վաճառականներ մեծ մասամբ Նոր-Բայազէտից և այլ տեղերից։ Եւ ահա 30—40 տարի անցնելուց յետոյ գրեթէ հայերի այդ վաճառականութիւնը գնալով ծաղկեց ու հարստացաւ, այն-ինչ մոլոկաններից ոմանք փորձեցին մտնել վաճառականական ասպարէզը, բայց շուտով անհետացան։ Այժմ դուք կը տեսնէք, որ նախկին հայ մանրավաճառը այսօր մեծ առևտրա-արդիւնաբերական ձեռնարկութիւններ տէր է դառել, և առաջվայ գիւղական «չարչին» այժմ մաղազին բաց արել։

Խօսք չունենք, որ առանձնապէս վաճառականութեան մէջ առաջադիմելու ձգտումը նկատելի է Ելենովկայի մի բուռն առևտրականների մէջ, որոնք գրկված քաղաքի հաճելի մԹնոլորտից՝ օրն ի բուն կպած են իրանց առևտրական գործին, բայց և այնպէս միւս կողմից նրանք հեռու են և զուրկ հասարակական և ընդհանուր գործունէութիւնից։ Տարիներով անջատված լինելով քաղաքի ժողովրդի յախուռն կեանքի յարաճուն կազմակերպութիւնից, նրանք, այդ վաճառականները, գլխովին խորասուզված են իրանց նեղ և առօրեայ կեանքով և իրանց արշինից ու կշեռքից դուրս գրեթէ շատ քիչ բանի են ձգտում՝ դէպի հասարակութեան բարոյական և զարգացողական կեանքը։

Իսկապէս ասած՝ իմ երկու օրվայ դիտողութիւնները բերին ինձ այն համոզման, որ Ելենովկայի վաճառականութիւնը որքան բաղդաւոր է իր առօրեայ ապրուստի և տնտեսական կեանքի վերաբերմամբ (համեմատելով Նոր-Բայազէտի վաճառականութեան հետ, որի դրութիւնը աւելի քան տաժանելի է), նոյնքան դժբաղդ է հասարակական և ազգային-կրթական կեանքի տեսակէտից։ Աւելորդ է ասել, որ նրանց կեանքը տարիներով և նոյնիսկ տասնեակ տարիներով անցնում է նոյն տաղտկալի, նոյն առանձնացած, նեղ շրջանակի մէջ սեղմված ասպարէզում, ուր իւրաքանչիւրը իրանից զատ ոչ ոքի հետ սերտ և բարեկամական յարաբերութեան մէջ չէ մտնում (մի կողմ Թողած պատահական այցն ու կերուխումը)։ Ես չեմ ասում, որ Ելենովկայի տեղական վաճառական հայերը տարիներով ապրելով այդ գաղութում իրար հետ անհաշտ են կամ ոչ-բարեկամ, ոչ, այլ ցաւալի է, որ նրանց մէջ բացակայում է այն ընդհանուր բարոյական կապը, որ յատուկ է այժմեան ոգուն և ժամանակի պահանջողութեան. Թերևս նրանք՝ տեղիս վաճառականները աւելի բաւարար վիճակում լինեն, քան մեր միւս գիւղերի և գիւղաքաղաքների վաճառականները։ Բայց և այնպէս Ելենովկայի վաճառականները աւելի իներտ գործունէութիւն են ցոյց տալիս դէպի ժողովրդի առաջադիմութիւնը և ընդհանուր ժողովրդական զարգացողութիւնը, քան մի ուրիշ տեղի գաղութայինները։

Մի ուրիշ տարրական դպրոցը, որ գոյութիւն ունի բացառապէս ռուս-աղանդաւորների համար (հայ աշակերտներ մի քանի հոգի են միայն), ոչնչով չէ կարողանում բաւականութիւն տալ այն տասնեակ հայ ընտանիքներին, որոնք առևտրական հիմնարկութիւններ ունեն այդ գաղութում։ Ոչ մի գրադարան, ոչ մի հասարակական հիմնարկութիւն և ժողովրդական ազգ. հաստատութիւն չէք գտնի Ելենովկայում, ուր երիտասարդ մասը (իսկ վաճառականութեան մեծամասնութիւնը հայ երիտասարդներ են) մի փոքր մխիթարութիւն գտնի այդ հիմնարկութիւններից, զարգացնելով իր մտաւորականը, և ձգտէր առ հասարակ դէպի կրթական և առաջադիմական կեանքի ասպարէզը։

Ապա Թէ ոչ՝ օրն ի բուն ծախել, ուտել, քնել միևնոյն տեղում՝ խանութում, միւս օրը դեռ ևս լոյսը չը ծագած՝ դարձեալ նոյն բաները կրկնել շարունակ և անդադրում, հաւատացնում ենք, ոչ մի բարիք չէ կարող առեղծել նրանց շրջանը։

Հարկաւոր է և ժամանակ, որ Ելենովկայի վաճառականները միանալով և համերաշխութեան ձգտելով, իրանց արտաքինին վայել, մի փոքր Թարմութիւն մտցնէին նաև իրանց ներքին կեանքում... Ձարս

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

— «Մշակի» հետևեալ համարը Տեառնընդառաջի տօնի պատճառով լոյս կը տեսնի շաբաթ, փետրվարի 16-ին։

— Ռօմանօվների Տան յոբելեանի օրը զինուորական տաճարը Թոյլ կը տրվի մտնել միայն պաշտօնական անձանց և դասային, հասարակական ու այլ հաստատութիւնների ներկայացուցիչներին։ Գոլովինսկի պրօսպէկտի մէջ տեղում կը Թողնվի ազատ տեղ եկեղեցական Թափօրների համար։ Առ. ժամը 10-ից այդ մասում էլեքտրաքարշի երԹևեկութիւնը կը դադարեցվի։

— Մեկնեցին Պետերբուրգ Ռօմանօվների Տան յոբելեանի առիԹով քաղաքագլուխ Ալ. Խատիսեան և վարչութեան անդամ Ժուրուլի։ Քաղաքագլխի պարտականութիւններ ժամանակաւորապէս վարելու է իշխան Ա. Մ. Արղութեան։

— Փետրվարի 23-ին Կովկասի փոխարքայի պալատում երեկ. ժ. 9 և կէսին տեղի է ունենալու բալը։

— Մեզ հաղորդում են, որ կիրակի, փետրվարի 17-ին, Կ. Հ. Բ. Ընկ. դահլիճում լինելու է Թիֆլիսի Հայոց Երաժշտական Ընկերութեան անդամների ընդհանուր ժողովը, ուր քննութեան է առնվելու 1913 Թ. նախահաշիւը և գործունէութեան ծրագիրը։ Անդամագրվել կարող է ամեն ոք. անդամավճարն է 3 րուբլի տարեկան։

— Թիֆլիսի Հայոց Դրամատիք. Ընկ. վարչութիւնը յատուկ գրութեամբ շնորհաւորել է Թիֆլիսի Հայոց Երաժշտական Ընկերութեան բացումը և առանց վարձի նրա տրամադրութեան տակ է դրել իր գրասենեակը վարչութեան նիստերի համար։

— Բացի սովորական շաբաթ օրվայ երեկոյթներից, Հասարակական ակումբի խորհուրդը առաջարկում է կազմակերպել անդամների համար երեկոյթներ նոյնպէս հինգշաբթի օրերը։ Այսօր տեղի կունենայ ընտանեկան երեկոյ և ընդհանուր Թէյ։ Տ. Ֆլօրա Վարդանեան, վերադարձած լինելով ընտանեկան կրթութեան ու կանանց հարցի համագումարից, տեղեկութիւններ կը տայ այդ համագումարի հետևանքների մասին։

— Թիֆլիսի էլեքտրաքարշի վարչութիւնը ստացաւ Բրիւսէլից 10 նոր մեծ վագոն. շուտով ստացվելու են կրկին 20 հատ։

— Այս տարվայ գարնանը, սովորական տարիների նման, Թիֆլիսում կը կայանայ Թռչնապահութեան ցուցահանդէս։

— Կիրակի օրը Դիդուբէում իր գործիքով Թռիչք է կատարելու օդագնաց Բէբուրովը։

— Անցեալի օրինակով Թիֆլիսում գարնանը կը բացվեն մեղուաբուծութեան և մետաքսագործութեան ձրի դասընթացքներ։

— Բագու քաղաքի կողմից Պետերբուրգ մեկնեց մասնակցելու առաջիկայ հանդէսներին Դ. Ցարութիւնեանը։ Իսկ Բագուի բօրսային կոմիտէտի կողմից մեկնեց Ս. Թաղիանոսեան։

— «H. B.»-ի ասելով քննիչ Լըժինին երկրորդ անգամ բժշկական քննութեան ենթարկեցին մասնագէտներ Ցալկ, Րէյս և Պետերբուրգի Թաղական բժիշկ Ֆոմին։ Քննութիւնը տևեց 3 ժամ անընդհատ, և ինչպէս յայտնի է, յանգեցայն եզրակացութեան, որ պէտք է Լըժինի գործը դադարեցնել, նկատի առնելով նրա հիւանդութիւնը։ Սենատոր Րէյնկէն համամիտ է այդ որոշմանը։

— Լուրերի համաձայն արդարադատութեան մինիստրը դատ է բանալու «Դաշնակցութեան» գործի առիԹով Լըժինի աշխատակից և գործակիցների դէմ, մեղադրելով նրանց դէպի մեղադրեալները քննութեան նիւթերը պատրաստելու ժամանակ կողմնապահ վերաբերմունք ցոյց տալու համար։ Յիշեալ պաշտօնեաներ են մատնանշելու է ինքը Լըժինը։

— Լըժինի գործի առիԹով կարևոր գործերի քննիչ Ալէքսանդրովը ստանում է դատախազի պաշտօն գաւառում։

— Վրիպակ.—«Մշակի» № 34-ի մէջ «Հասարակական կլուբում» վերնագրով յօդուածի մէջ Ակունեանի խօսածներում մի սխալ է մտել. ասված է՝ Ստըրենբերգի կինը մօտեցաւ Իզւէնին.—պէտք է լինի՝ Պշիբըշեվսկիին։

ԳԻՏՈՒԹ., ԳՐԱԿԱՆ., ԳԵՂԱՐ.

ԹԱՏՐՈՆԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

— Յիշեցնում ենք, որ վաղը Արքունական Թատրոնում յօգուտ Հայ Ազգագրական Ընկերութեան կը տրվի յայտնի «Տօսկա» օպերան։ Թէ նպատակը և Թէ պիէսի գեղեցկութիւնը, որի մէջ հանդէս են գալու Ալէշկօյի և Լազարևի նման տաղանդաւոր ոյժեր, կը գրաւեն մեծ Թւով հասարակութիւն։

— Փետրվարի 12-ին Ժողովրդական Տանը ռուս երաժշտասէրների խումբը ներկայացրեց Ռուբինշտէյնի «Դէմոն» օպերան։ Ներկայացումը անցաւ ընդհանուր առմամբ հարԹ։ Աչքի ընկան տ. Մինկևիչ՝ Թամարայի, Նիսօքարօվ՝ Դէմոնի դերում։ Վերջինս առանձնապէս իբրև առաջին անգամ բեմ ելնող՝ իր վրա կենտրոնացրեց Թատրոնը լցրած հասարակութեան ուշադրութիւնը Թէ ազատ խաղով և Թէ դուրեկան բարիտոնով։ Լաւ էր սովորականի նման Ազասեանը իշխանի դերում։

— Այսօր Արքունական Թատրոնում այս սէզօնում առաջին անգամ կը ներկայացվի «Գէյշա» օպերէտը։

ՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆԱԳԷՏՆԵՐԻ ԵՐԵԿՈՅԹՈՒՄ

Հայ Գրողների Ընկերութիւնը կանգնած է այն իրականութեան առաջ, որ այստեղ կամայ և ակամայ շատ արժէքներ պէտք է ենԹարկվեն վերագնահատման։ Անցան այն ժամանակները, երբ կուռքերը մեծարվում էին բուրվառներից և պատուանդանի վրա բարձրացվում՝ առանց լսելու ժողովրդի ազատ կարծիքը։

Այդպիսի մի անխուսափելի դիլեմի առաջ էր Լէոյի դասախօսութիւնը, որ տեղի ունեցաւ Կ. Հ. Բ. Ը. դահլիճում կիրակի, ամսիս 10-ին, Հայ Գրողների Ընկերութեան հերԹական երեկոյԹին։

Լէօն, ինչպէս և յայտարարած էր վաղօրօք, կարդաց մի դասախօսութիւն նիւԹ առնելով հայերի և քիւրդերի յարաբերութիւնը։

Մօտ երեք ժամ դասախօսեց Լէօն, բայց և այնպէս չը կարողացաւ պարզել խնդրի էութիւնը։ Համբերատար ունկնդիրները զինված ակամայ ուշադրութեամբ լսում էին դասախօսին, կարծելով որ վերջ ի վերջոյ իրանց հետաքրքրութեան յագուրդ կը լինի տրված, բայց ստիպված եղան հիասԹափվել։

Սակայն ինչ էր ասում Լէօն։ Նա սկսեց քիւրդերի անցեալից, և այն ևս ամենահին ժամանակներից, աշխատեց պարզել նրանց ծագումը։ Բերելով նոյնիսկ առասպելական զրոյցները այդ առիԹով, ասաց, որ քիւրդերը հին մեդացիներից կամ մարերից լինեն սերած։ Այնուհետև կանգ առաւ Քսէնոֆոնտի, Ստրաբոնի, եւրոպացի ճանապարհորդների՝ Տուրնը-Ֆօրի, Ժօբէրի, Գարդանի տուած տեղեկութիւնների վրա և այդ փաստերից եզրակացրեց, որ քիւրդերը պատերազմասէր, աւազակաբարոյ ցեղեր են եղել միշտ, ճնշել, հարստահարել են, բնաջինջ են արել հայ տարրին։

Լէնկ-Թեմուրի արշաւանքի ժամանակ Վանի շրջակայքում իշխում էին քիւրդական մանր ֆէօդալ իշխանութիւններ։ Սուլթան Սէլիմը միացնում է քիւրդական այդ ֆէօդալ իշխանութիւններին, Թողնելով իրանց աւատական իրաւունքները։

Այնուհետև անցնելով 18-րդ և 19-րդ դարերին՝ խօսեց Կ. Պօլսի հայ ինտելիգէնցիայի ձգտումների, հայոց սահմանադրութեան մասին, Խրիմեանի գործունէութեան, այդ ժամանակվայ գրական շարժման մասին, վերջում ակնարկ գցեց հայոց խնդրի, Սան-Ստեֆանոյի, Բեռլինի դաշնագրերի և Թիւրքիային առաջադրված պահանջների վրա։

Դասախօսութիւնից յետոյ բժ. Աղասաբեանի նախագահութեամբ տեղի ունեցան զրոյցներ. բայց հազիւ վերջացրեց իր խօսքը ուսուցիչ Շահնազարեան, Լէօն ցանկութիւն յայտնեց պատասխանել ճառախօսին։

Ց. Սօլովեան, Դր. Վարդանեան, Ս. Աթանասեան և ուրիշներ խիստ դիմադրեցին այդպիսի պահանջի դէմ, մատնանշելով որ դասախօսի անմիջական պատասխանները ճառախօսներին՝ դէմ է ընդունված սովորութեան և դա կարող է ունենալ այն հետևանքը, որ խնդիրը անհնար կը լինի լուսաբանել ունկնդիրների կողմից։ Լէօն դարձեալ կանգնում է իր պահանջի վրա, ասելով որ նա յետոյ կը մոռանայ իր ասելիքները։

Նախագահը դիմում է ունկնդիրներին. դահլիճը յամառօրէն պահանջում է, որ դասախօսը իր պատասխանը տայ վերջում։ Տրվում է 10 րոպէ ժամանակ իւրաքանչիւր խօսողի։

Սրանից յետոյ դուրս է գալիս իր խօսքն ասելու Շահնազարեան, որը մօտաւորապէս յայտնեց հետևեալը. Լէօն բերում է աղբիւրներ այնպիսի հեղինակներից, որոնք կամ առասպելներ են Թողել և կամ Թերի լուսաբանութիւններ տուել։ Եւ ճառախօսը մատնանիշ է անում մի շարք անուններ—Վեսելօվսկի, Մարր և այլք—վրա և ասում է Թէ սրանք կը մատակարարէին աւելի առողջ նիւԹեր, ճշգրիտ եզրակացութիւններ։ Այստեղից կերևար, որ անխտիր քիւրդերին մեղադրել աւազակութեան մէջ չէ կարելի։ Լէօի բոլոր ասածները Թիւր և Թերի ու աննպատակ մի գործ է։ Քիւրդերը միապաղաղ տարր չեն կազմում. նրանցից ստուար մասը ճնշված են ոչ պակաս հայ րայայից։

Սակայն Շահնազարեանի կարծիքները վիրաւորական են Թւում մի քանիսներին։ Տ. Յովհաննիսեան մատնանշում է, ըստ կարգին խօսք առնելուց յետոյ, ճառախօսի տոնը, սակայն դահլիճը նորից պահանջում է ազատութիւն տալ արտայայտվող ճառերին։

Դր. Վարդանեան խիստ, բայց փաստալի կերպով ջրում է Լէօի բոլոր տեղեկութիւնները. շեշտում է, որ քիւրդը խեղճ մի տարր է, և այնքան խեղճ, որ նոյնիսկ նրան դիւրութեամբ կարելի է խաբել և աբասին տալ արծաթ րուբլու տեղ։ Եւ այդ խաղերին քիւրդը ենԹարկվում է նոյնիսկ հայերի կողմից, և մինԹէ այդ բոլորից պիտի եզրակացնել, որ քիւրդը գլխովին աւազակային տարրերից է բաղկացած։ Լէօն չէ նկատում, որ այստեղ կայ մի կառավարութիւն, սուլԹանական ռէժիմ, որ ընԹացք էր տալիս քիւրդական ստոր կըրքերին (ծափահարութիւններ)։

Ատրպետ խօսում է լրացումների մասին և մի շարք նոր օրինակներ է բերում իր գիտածներից։

Յովհ. Թումանեան շեշտում է այն, որ նա քիւրդերին չէ ճանաչում, բայց նորերս կարդացել է մի ուսումնասիրութիւն, որից բերում է հետաքրքրական տեղեկութիւններ։ Այդ տեղեկութիւններն էլ վատ և զազանաբարոյ յատկանիշներ չեն պարունակում իրանց մէջ։

Տ. Յովհաննիսեան մի անգամ ևս ցանկութիւն է յայտնում, որ խօսողները տոնը վիրաւորականի չը դարձնեն։ «Սօլովեանը,—ասում է նա,—ասաց, որ Թողէք ազատ խօսվի, յետոյ ինձ կարող էք դուք խիստ

[illegible]

տարր է:

Գ. Բաբայեան ինչ-որ փաստացի ուղղումներ է մտցնում դասախօսի ասածների մէջ, սակայն ցածր խօսելու պատճառով կարելի չէ լինում ըմբռնել:

Վերջում Լէօն պատասխանում է իր ընդդիմախօսներին, բաւականին երկար ու յուզումնալից: Նա խօսողներին բաժանում է երեք կարգի. «Առաջինները ինձ,—ասում է Լէօն,—լրացումներ տուին, որի համար շնորհակալ եմ, ի հարկէ. երկրորդները գտան, որ ես գիտական և սօցիօլօգիական հիմնաւորումներ չեմ բերում. չեմ խօսում տնտեսական կուլի մասին. պ. Սօլօվեանին ես երբէք էլ չեմ կարող բաւարարութիւն տալ, քանի որ ես դասակարգային կռիւ չեմ ընդունում. իսկ այն մասը, որ ինձ լրացնում է մտտնանշած աղբիւրներով, ես չեմ կարող ընդունել. օրինակ՝ ինձ ցոյց տուեց Շահնազարեանը Առաքել պատմագրին. ես խօսում եմ աւելի հների մասին. բերում եմ Մօրգանից, որ իր նիւթերը հրատարակել է 1910 թ.: Ինչ կարող էր տալ Առաքել պատմագիրը»:

Վերջացնելով իր բաւականին երկար խօսքը Լէօն՝ մի տեսակ հեգնանք գցեց նոյն իսկ այն անձանց հասցէին, որոնք գիտութեան անունից խօսեցին:

Ժողովի վերջում Յովհ. Թումանեանը յայտնելով իր շնորհակալութիւնը մի շատ նշանակալից խօսքերով վերջացրեց իր միտքը.

«Ես երբ գալիս էի այստեղ,—ասաց նա,—կարծում էի, որ քիւրդերի մասին շատ քիչ տեղեկութիւն կը ստանամ. ես ինքս անձամբ քիչ գիտեմ դրանց. բայց այժմ տեսայ, որ բաւականին շատ բան լուսաբանվեց: Գալով լեզուի խնդրին, ես շատ գոհ եմ, որ մեզանում այստեղ չեն նեղանում. Ե. Սօլօվեանը նոյն իսկ ասաց, որ ոչ թէ չէ նեղանում իրան խիստ պատասխանելուց, այլ նոյն իսկ ուրախ է... Միայն ճիշդ և խիստ քննադատութիւնը կը լուսաբանէ խնդիրները»:

Ժողովականները բուռն ծափահարեցին:

Դուրսը երիտասարդները մտքերի ջերմ փոխանակութիւն էին անում և շատ զարմանում, որ Լէօն իր վերջին խօսքում անգամ ժխտօրէն վերաբերվեց գիտութեան:

Հայկ.

ՕՐՎԱՅ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

◆ «Баку»-ին հեռագրում են Պետերբուրգից. «Վերադարձան Պետերբուրգի հայերի այն ներկայացուցիչները, որոնք մեկնել էին Թիւրքիա, ծանօթանալու համար թէ ինչ հայեացք ունեն հայկական կուսակցութիւնները հայկական աւտօնօմիայի մասին: Ներկայացուցիչ-պատգամաւորները իրանց ճանապարհորդութիւնից այն տպաւորութիւնն են ստացել, թէ ոչ մի թիւրքական կառավարութիւն չի համաձայնի Հայաստանի աւտօնօմիային»:

◆ Բուլաիրի մօտ թիւրքերի առաջխաղացութիւնը շարունակվում է: Զինուորին մըրիկներն ու սառնամանիքը խանգարում են գործողութիւններին: Զօրքերի մէջ տեղի են ունենում մեծ թւով մահացութեան դէպքեր:

◆ Էնվէր-բէյը կողմնակից է, որ Գալիպօլիում սկսվի ընդհանուր յարձակում, մինչդեռ զօրահրամանատար Իզզէտ-փաշան և Ֆախրի-փաշան դէմ են: Այդ տարաձայնութեան առիթով Գալիպօլի մեկնեց շտապով Մահմուդ-Շէվքէթ-փաշան: Մեկնելուց առաջ նա ընդունվեց սուլթանից և խօսակցութիւն ունեցաւ գերմանական դեսպանի հետ:

◆ Սալօնիկում մի յուզիչ լուր տարածվեց, թէ յունական շոգենաւերով զօրքերը խորտակվել են Գալիպօլիի կղզիների մօտ: Կան բազմաթիւ զոհեր:

◆ Գալիպօլիի մօտ տեղի ունենալիք կռիւը վերջնականն է: Մահմուդ-Շէվքէթը ամեն կերպ ոգևորում է զօրքերին: Աւելի թիւրքերն են շտապում, որպէսզի բօլգարները նոր թնդանօթաձիգ գնդեր օգնութիւն չը ստանան:

◆ Գալիպօլիի և Դարդանէլի զօրքերի մէջ քաղցածութիւն է տիրում: Դրութիւնը դառնում է անտանելի:

◆ Չերքէսքեօյի մօտերը թիւրքերը ջարդ տուին բօլգարական զօրքերին:

◆ Չերնօգօրիան յայտնեց մեծ պետութիւններին, որ նա աւելի շուտ կոչնչանայ, քան թէ կը զիջէ Սկիւտարը:

◆ Աւստրիական լրագիրներին հաղորդում են, որ ալբան պարագլուխներին աջողվել է կազմակերպել 30 հազար մարդուց բաղկացած զօրամաս՝ սերբերի դէմ կռուելու համար:

◆ Բ. Դուռը դրամական շատ սուղ դրութեան պատճառով Կ. Պօլսի հողաբաժիններից մի կտոր վաճառեց բէլգիացի մի խումբ դրամատէրերի 2 միլիօն ֆրանկով. Ֆրանսիան յայտնեց Բէլգիային, որ այդ նա համարում է չէզոքութեան խախտում:

◆ Դեռ չը ճշդված տեղեկութիւնը յայտնում է, որ Դարդանէլի մօտ թիւրքաց ռազմի նաւատորմը պարտութիւն է կրել յոյներից.

◆ Ներկայումս բոլոր ռազմական գծի վրա դերվիշները իրանց ֆանտաստիկ ճառերով ոգևորում են իսլամի զաւակներին, որպէսզի կռուեն քաջութեամբ:

◆ Կ. Պօլսում սկսվում է հակառուսական տրամադրութիւն:

◆ Ռումինիան կազմ-պատրաստ ունի 300,000 զինուորից բաղկացած զօրաբանակ և ամեն րոպէ նետվելու է պատերազմի:

◆ «Н. Вр.»-ի թղթակիցը հեռագրում է Թէհրանից, որ վաճառականութեան ու արհեստաւորների համքարների ներկայացուցիչները կառավարութեանը հաւաքական պահանջ դրին գումարելու մէջլիսը:

◆ Ինչպէս յայտնում են Թէհրանից, արձակուրդով մեկնած ռուսաց դեսպան Կօզէլը այլևս չի վերադառնալու իր պաշտօնին:

◆ «День» լրագրին Վիէննայից մի սենսացիօն լուր են հաղորդում, թէ իբր Ցիւրիխում երևացել է ոմն բարօն Տիլինակ՝ ձեռքին Եապօնիայի 300 միլիօն ֆրանկի մուրհակներով, որ տրրված են 3 ռուս օֆիցէրների ի վարձատրութիւն Պօրտ-Արտուրի յատակագծերը յանձնելուն համար:

◆ Պարիզի բօրսայում լուր տարածվեց, թէ իբր Աւստրիան ձեռնարկում է զինաթափութեան:

◆ Մի քանի փաստացի տեղեկութիւններից երևում է, որ սանիտարական դրութիւնը զօրքերի մէջ այնքան էլ նախանձելի չէ: Աւստրիան զինվում է ընդարձակ ծաւալով, թէև արտաքուստ ցոյց է տալիս, թէ հակված է զինաթափման:

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

(ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՀԵՌ. ԳՈՐԾ.)

12 փետրվարի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ: Նահանգապետների խորհրդակցութիւնը աւարտեց ոստիկանութեան բարենորոգման նախագծի քննութիւնը:

Հաստատվեցին առևտրական այն կօնցեսիաները, որ վերաբերում են Ապշերօնեան թերակղզու 34 նաւթաբեր հողաբաժիններ մշակելու համար կապալով տալուն, համաձայն 1912 թ. յունիսի 17-ի օրէնքի: Աճուրդը նշանակված է Բագւում մայիսի 15-ին:

Փետրվարի 11-ին Թագաւոր Կայսրին բաղդ ունեցաւ ներկայանալ սենատօր կոմս Մէդէմը, Սիբիրում կատարած քննութեան արդիւնքի մասին ամենահպատակ զեկուցագիր ներկայացնելու համար:

ՄՕՍԿՎԱ: Բօրսային վաճառականութիւնը Ռօմանօվների Տան յօբելեանի յիշատակի համար յատկացրեց կէս միլիօն րուբլի վնասված բանւորների բուժիչ հաստատութիւնների համար:

ԿԻԵՎ: Դուման որոշեց գումարել սեպտեմբերին քաղաքային բարեկեցութեան գործիչների համառուսական համագումար:

Խմբագիր՝ Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ
Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Ե. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Առողջութեան համբաւաբեր

Փորի ուռածութիւնը, սրտի գզալի տակ զգացվող ճնշվածութիւնը, թանձրը և այրոցը «Դ-ր Մէյէրի Ստոմօկսիգէնի» գործածութեան շնորհիւ նուազեցին, կապութիւնը անցաւ: Մայասիլը այլևս չէ անհանգստացնում, կոշտերն այլևս դուրս չեն գալիս:

Դ-ր Ցվէտայեվ: Լիպէցկ:

ԴԵՂԱՏՈՄՍԸ

Վերցրէք մօտակայ դեղատնից կամ դեղապահեստից «Դ-ր Մէյէրի Ստոմօկսիգէնից» 2 շարաթ բաւականացող մի արկղիկ և ընդունեք 1—2 տարլէտկա օրական 3 անգամ, մինչև որ ձեր մարսողութիւնը կը կանօնաւորվի:

«Դ-ր Մէյէրի Ստօմօկսիգէնը» միանգամայն անվնասակար է: Առողջացումը կատարեալ է լինում:

(П. 18982)

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

„ԾԻԾԱՂԱԲԵՐ"

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

Գինն է 30 կոպէկ.

Հայրիկ, Բիսմարկ, Լօրիս-Մէլիքեան, Պուշկին, Տուրգենեվ, Կրիլօվ, Վօլտեր, Միլտօն, Թաղիադեան, Պարոնեան, Գօշ-Մխիթար, Եզոպոս, Պըլը-Պուղի, Մօլլա-Նասրէդդին, և ուրիշ ազգային ու օտար զուարճախօսներ:

200-ի չափ ԸՆՏԻՐ զուարճախօսութիւններ, անեկդօտներ, հայ և օտար բաժիններով, 128 երես:

Մեզնից գումարով պահանջողներին՝ մինչև 25 օրինակ ուզողին՝ 20% զեղչ. մինչև 50 օրինակ ուզողին՝ 25%. 50 օրինակ և աւել ուզողին 30% զեղչ: Ճանապարհածախսը գնողի հաշւիս: Պահեստը մեզ մօտ: Ցանկացողները կարող են դիմել մեր մշտական հասցէով՝ Тифлисъ, Лысогорскій переул., № 6. Хачатуру Хачатріану.

(Հ.Կ.) 128. 10—1

Եղբ. Աւսարգիսովների

այգին բաց է Թողնում արտասահմանեան, ռուսական և տեղական լաւ տեսակի ՊՏՂԱՏՈՒ ԾԱՌԵՐ չափաւոր գներով: Կատալօգներն ուղարկվում են ՁՐԻ:

Հասցէն՝ Ст. Скра (Зак. ж. д.), Авсаркисову.

(Ե.Հ.Կ.) 123. 7—1

23 апрѣля 1913 года въ г. Кіевѣ состоится розыгрышъ

Серебряной лотереи

въ пользу Кіевской Общины сестеръ милосердія Краснаго Креста.

Общая стоимость выигрышей

35.000 рублей.

Главный выигрышъ слитокъ чистаго золота 96°, вѣсомъ 18 фун. 42 зол.,

стоимостью **10.000 рублей.**

По желанію выигравшаго, Община согласна купить выигрышъ за

10.000 рублей.

Дешевле 5 рублей выигрышей нѣтъ.

Подробныя правила лотереи, списокъ выигрышей и условія покупки выигрышей Общиной у выигравшихъ высылаются безплатно. Адресъ Общины: г. Кіевъ, М. Благовѣщенская 75. Цѣна билета 50 копѣекъ.

Учрежденіямъ и предпріятіямъ, а также лицамъ, за которыхъ ручаются учрежденія и предпріятія, въ которыхъ они служатъ, билеты высылаются безъ предварительной присылки денегъ.

За распространеніе билетовъ Община предлагаетъ удерживать 5% вырученной за билеты суммы.

(15, 30) 961. 6—5

ՀԻՒԱՆԴՆԵՐԻՆ

Սպէրմին-Պէլիով օգտվող հիւանդներին աշխատում են խաբել մեծախօսում րեկլամներով սերմային երկաթից պատրաստված հեղուկների մասին, ըստ որում այդ րեկլամների մէջ անամօթաբար խեղաթիւրում են փաստերը և ժառանգոյց են լինում եւրօպական գիտնականների անուան և աշխատութիւնների վրա, մինչդեռ այդ գիտնականները երբէք չեն տեսել այդ պրէպարատները: Մենք մեր պարտքն ենք համարում նախազգուշացնել հիւանդներին այդ մահլամներից, որովհետև նրանք՝ չունենալով ոչ մի առնչութիւն Սպէրմին-Պէլի հետ՝ շատ անգամ պարունակում են իրանց մէջ հակառողջական նիւթեր:

Նեվրաստենիայի, սեռական թուլութեան, զառամութեան, իստէրիկայի, նեվրալգիայի, ռախուտիտութեան, թոքախտի, սիֆիլիսի, սրտիկային թօկութեան հետեւանքների, սրտի հիւանդութիւնների (չաղութիւն, սրտի պնդախտութիւն, սրտի բաբախումն, պէրէբօյ, միօկարդիտ), զարկերակի կարծրացումի, ալկոհոլիզմի, ողնացարի հիւանդութեան, կաթուածների, հիւանդութիւններից առաջացած թուլութեան, յոգնածութեան և այլ հիւանդութիւնների ժամանակ միայն Սպէրմին-Պէլի գործածութեամբ կարելի է հասնել այն փայլուն հետևանքներին, որոնց մասին վկայում են ամբողջ աշխարհի յայտնի գիտնականների և բժիշկների գիտութիւնները:

Հարկաւոր է ուշադրութիւն դարձնել **ՍՊԵՐՄԻՆ-ՊԵԼԻ** անուան վրա և մերժել բոլոր մահլամները և հեղուկները զանազան անուններով, որոնց անպէտքութեան մասին հրատարակված է առանձին բրօշիւր, որն ուղարկվում է ձրի՝ Սպէրմինի մասին եղած նորագոյն գրականութեան հետ միասին:

ՍՊԵՐՄԻՆ-ՊԵԼԻՆ ԿԱՐԵԼԻ Է ՁԵՌՔ ԲԵՐԵԼ ԲՈԼՈՐ ԴԵՂԱՏՆԵՐՈՒՄ ԵՒ ԴԵՂԱՎԱՃԱՌԽԱՆՈՒԹՆԵՐՈՒՄ:

ОРГАНОТЕРАПЕВТИЧЕСКІЙ ИНСТИТУТЪ

Профессоръ Д-ръ ПЕЛЬ и С-ья

Поставщики Двора

ЕГО ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА

С.-ПЕТЕРБУРГЪ.

(П. 1467) 12—5

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՈՒՊՐԱՎԱՆ

սոյն փետրվարի 17-ին, կիրակի, ցեր. ժամը 12-ին, նշանակելով բնակելի սայլապաների սակագի և նրա կանդիդատի ընտրութիւնը՝ խնդրում է բնակելի սայլերի տէրերին յիշեալ օրը բարեհաճել գալ Աշխատանքի Բօրսային շէնութիւնը հանդերձ բլեախանի ձիահարկի վճարումը վաւերացնող անդորրագրով և պարտադիր որոշումների գրքոյկ...

125. 1—1

Լոյս տեսաւ

Լ. ԱԹԱԲԷԿԵԱՆ

Բանաստեղծութիւններ

Գինը 50 կոպ.

Պահեստը Բագւու «Պօրեգնիկ» գրավաճառանոցում:

(Օ.Մ.) 121. 6—2

Մ Ի Դ Ե Ռ Ա Տ Ի

ՀԱՅ ԱՂՋԻԿ,

որ աւարտել է գիմնազիայի 6-դ դասարանը, ԲՕՆՆԱՅԻ պաշտօն է որոնում հայ ընտանիքներում:

Հասցէն. Великокняжеская ул. д. № 103, բժ. Խատամնեանի բնակարան:

(Կ.) 126. 2—1

ԼՈՅՍ ԵՆ ՏԵՍԵԼ

ՇԱՐԱԿԱՆՔ Ս. ԹԱՐԳՄԱՆՉԱՑ

ПѢСНОПѢНІЯ Св-мъ СААКУ и МЕСРОПУ

Բազմաձայն մշակմամբ Ռ. Ղ.

(Որ գնորհս Աստուածային. Որք զարդարեցին. Նմանեալ Մովսէսի: Ցանկալուած՝ Հրաշափառ Աստուած. Տալ Հայրապետաց) Քառաձայն խառն խմբի համար պարտիտուրան . . . 50

ՆՈՐ ՀԵՂԻՆԱԿԻ

ԵՐԳԵՑՈՂ. ՀԱՅԱՍՏԱՆ. Ս. ԵԿԵՂԵՑ.

ПѢСНОПѢНІЯ АРМЯНСКОЙ ЦЕРКВИ

Քառաձայն խառն խմբի համար

Տէր ողորմեայ (Запричастный, 3 №) . . 30

Հանգստեան (Панихида, 8 №) 60

Պսակի (Вѣнчаніе, 6 №) 70

Հրաշափառ Աստուած (Св. Григорію Просв.) 20

Օրհներգ հայրապետական «Բարէ» (Армянская патріарш. кантата) 40

Պահեստ՝ МОСКВА, Неглинный пр.,

Музыкальная торговля „П. Юргенсонъ"

(Հ.) 96. 3—

ՌԻՆԿՕՎՍԿԻ ԵՒ ԸՆԿ.

Ս.-Պետերբուրգ, Նոպէժդինսկայա փ., Նեվսկի պր. անկիւն, № 1—96. տէլէֆօն 416—15.

Ընդհանուր յատուկ գործակալութիւն դատաստանական, ադմինիստրատիվ և կրէդիտային հիմնարկութիւններում ունենալիք գործերը վարելու և պաշտպանելու համար:

Ռուսաստանի բոլոր քաղաքներում և առևտրա-արդիւնաբերական կենտրոններում ունի առանձին հրաւիրված հաւատարմատար-թղթակիցներ:

Հաւատարմատարների դրամները և վաւերագրերը ստացվում և տրվում են ըստ պատկանելույն բօրսայի և աշխատանքի արտելների գործակալների միջոցով:

ԺԱՄԱՆԱԿԱՒՈՐԱՊԷՍ ԿԱՐԵԼԻ ԳՈՐԾԵՐ — ՊԱՐՍԿԱՀՊԱՏԱԿՈՒԹԻՒՆԻՑ ՌՈՒՍԱՀՊԱՏԱԿՈՒԹԵԱՆ ԱՆՑՆԵԼՈՒ ՎԵՐԱԲԵՐԵԱԼ:

(Կ.) (.П 40191) 3—1

Գ. ՀՕՐՆԻԳ

Գոլովինսկի պր. 11, զինուոր-պատմական մուզէումի մօտ:

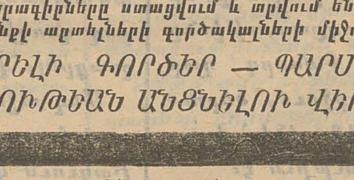

Г. ГОРНИГЪ

ОПТИКЪ-СПЕЦІАЛИСТЪ

сущ. съ 1873 г.

СПЕЦ.: ОКУЛИСТ. ОПТИКА. ЕДИНСТ. НА КАВКАЗѢ ШЛИФОВАЛЬНЯ ОПТИЧЕСКИХЪ СТЕКОЛЪ

БИНОКЛИ ДЛЯ ТЕАТРА, ПОЛЯ И МОРЯ ВСѢХЪ ЛУЧШИХЪ СИСТЕМЪ И ФАБРИКЪ.

Головинск. пр. 11 около Военно-Ист. Музея.

(Հ. Կ.) 38. 10—8

ՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ՆԻՒԹԵՂԷՆՆԵՐԻ ՊԱՀԵՍՏ

Ինժեներ Ի. Ս. Պօնդօյեվի

Թիֆլիս, Ելիզավետին. փ. № 164, անկիւն Բակինսկայա փ.: Տէլէֆօն № 10—93.

Պ Ա Հ Ե Ս Տ Ո Ւ Մ Կ Ա Ն

ՑԵՄԵՆՏ ԵՐԿԱԹԷ ԳԵՐԱՆՆԵՐ

ԵՐԿԱԹ—անկիւնի, կաթսայի, րիֆլէնօյ, տանիքի՝ սև և ցինկով պատած: ԱՍՖԱԼՏ սըզրանեան: ԳՈՒԴՐՕՆ, կրակի դիմացող աղիւս և կաւ: Շինութեան և փուչ ԱՂԻՒՍ, ԿԴՄԻՆՏՐ մարսէյլեան տեսակի և այլ առարկ.: Աղիւսի սեփական գործարան Թիֆլիսում: Ամեն տեսակ շինարարական նիւթեղէն. համար տրված պատուէրները կատարվում են շուտափոյթ:

(ու.) 7. 30—8

Типографія канцеляріи Намѣстника Его Императорскаго Величества на Кавказѣ Лорисъ-Меликовская улица, домъ казенный